Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 13 май, 1975 шу. ● № 57 (5502). ● Мах 2 кеп.

ХАЛКЪАШКА, ПАРЛАМЕНТАШКА, ПРАВИТЕЛЬСТВАШКА

Ткъаь итт шу хьалхагІа чакхбаьнна дунен исторе чухь эггара дукхагІа цІий Іодохийташи эггара дукхагІа боахам хІалакбеши хинна тІом. ТІемашта юкъе эггара боккхагІа болча цига фашизми милитаризми эша а яь яьккха котало адамий кхелашка лоархІаме рубеж а хинна дІаьттай.

ПаргІато езача халкъий дегашка кІоаргга курали гІайгІеи йоссаяьй цо бІаьш шерашка.

Курал — фашизма, расизма, шовинизма Іаьржача байракха кІал бІарччача халкъашта лоал тІадахьаш дола низаш цу хана эшадаьндаь.

ГІайгІа — котало боарам боацаш безача маьхах яьккхандаь. Миллионаш болча маІача наьха, кхалнаьха, берий вахарца, Іалаьмате дукха дунен беркат хІалак хиларца, дукхха паччахьалкхенаш йохаярца беннаб цунах мах.

Хинна зенаш доккхий да. Байна нах боарам боацаш ба. Цхьабакъда зехьа-м дайнадац из деррига а.

Гитлеровски Германеи милитаристски Японеи эскарех лийтача ерригача континенташкарча салташа, партизанаша, духьален бІухоша, подпольщикаша-антифашисташа, тыле коталонна кийчо яьча наха — цар шоай синош кходаьдац тІемашка, шоаш кхобаьбац шоай Даьхе, шоай идеалаш, шоай цІа, шоай дезал лорабар духьа. Цар безам бар кхы цІаккха хург а йоацаш фашизми милитаризми дІаяьккха, тІема балех адамие геттара мукъаяьккха. Сийлахь-боккха тІом бе ухар уж чІоагІа, нийсхо йола, демократически машар оттабарга сатувсаши уйла йолаши. ХІаьта цар хьийгача турпалча къих беркат а даьннад, доккхий хувцамаш хиннад. ТІехбаьнна боккхача лоархІаме дика социальни политически хІамаш хиннад, хІаьта исторе чухь эггара хьалха хьахилийтай дунен тІом адамлен вахара юкъера дІабаккхара йола объективни торо.

Дунен шоллагІа тІом чакхбаьнна ткъаь иттлагІа шу къаьстта ший тайпара шу да. Вай из белгалдоаккх кердача, аьттув дукхагІа болча хьалашка. Европеи бІарча дунен бокъонца гаргадахад антигитлеровски коалице халкъаш кхача гІийртача сийлахьча лерхІарашта. Паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхашка тІа-тІа дукхагІа чІоагІлуш латт бокъонаш цхьатара хилара, суверенитета, низ юкъе ца баккхара принципаш.

Цу хІамашка бода никъ атта хиннабац. Укх дерригача ткъаь итт шера халеи тІагІорттабаьи къовсам лоаттабаьб. Из тахан а тІехьа чакхбаьннабац.

«Шийлача тІемо» итташ шерашка тІехьадаьккхад машара гІирс хьалбелга. Халкъий хьашташтеи социальни прогрессаи овлангара дена духьала йола порядок низа позицена кач йолла гІийртад агрессивни, реакционни низаш. Цу гІулакхо Іилмана эггара кердьгІа карагІдаьннарех пайда а эцаш боарам боацаш дукха герз хьадарга кхоачавора, цкъа санна дукхаза а тІемо дуне хІалаклара гарга кхоачадаьд гІулакх.

Дицде бокъо яц вай дІадахача ткъаь итт шера цкъа цаІи тІаккха вожи мехкаш а хІаьта цкъаза дунен тІара бІарчча районаш а цІий мехкадеш, миллионаш нах дуненах боахаш дола тІемаш увтташ хинна хилар а. Тахан а тІехьа, дукхагІча даькъе герз кара а ийца, реакционни низашца лира къовсам лоаттабанза ца доалаш да Іарбийи кхычеи мехкий халкъаш нийсхо йолча машара, кортамукъален, паргІатон хьалашка дегІаахара шоай никъ шоаш белгалбара торо хилийтар духьа.

Цхьабакъда дунен шоллагІа тІом чакхбаьннач тІехьагІа социалистически паччахьалкхенаша къахьегарах, машар беза болаш мел бараша а из бахьан долаш хьинаре къовсам лоаттабаьраша а къахьегарах Іоажал яхьа ракетно-ядерни герз юкъе даьккхадац. Цу гІулакха юкъе лоархІаме дакъа лаьцад реалистически уйлаш йолаш долча Малхбузехьарча политически деятелаша а.

Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дузаш советски халкъо, Коммунистически парте, СССР Лакхехьарча Совето, Советски правительства дунен халкъаш, дерригача мехкий парламенташи правительстваши тІахьех кхераме «шийлача тІема» политика кхы хург а йоацаш дІаяккхара, кхыча халкъийн паччахьалкхенийн чурча гІулакхашта юкъе гІертилга дІадаккхара, адамле маьршача кхоаненах дог тийша хургйола хьал оттадара, дунен тІа чІоагІен бІаьхкеи машар Іалашбар духьа шоай низаш оарцагІдахара.

ХІанз ткъаь итт шу дІадаьннад дунен тІом боацаш адамаш даха. Из да машар безача низашта карагІдаьнна, ший лоархІам халкъий сакхетаме тІа-тІа кІоаргагІа чубужаш дола сийлахь-доккха хІама.

Машар чІоагІбара укх тІеххьарча шерашка миссел дукха хІамаш хІанзалца хьа цІаккха а даьдац.

Социалистически паччахьалкхенаша машар беза политика лерргІа лелаяр бахьан долаш, дерригача мехкий демократически низаша хьинаре гІулакхаш чакхдахарах, хІаьта иштта «шийла тІом» дІахо лелабар кхераме долга кхетадаьча правительстваша реалистически политика лелаярах а дунен халкъашта юкъерча аренера хьал овлангара деиз хувцаденнад.

Дунен халкъашта юкъера кхоххам кІаьдбара процесс белгалъеш йола исторически соглашенеш яьй. Къаьстта лоархІаме я дунен тІа эггара йоккхагІйолча шин паччахьалкхенна — СССР-ан США-нен — юкъе ядерни тІом ца хилийтара хьакъехьен стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьен яь соглашенеш, лоархІаме договораши соглашенеши яьй СССР-ан Франценен юкъе, СССР-и ФРГ-енеи юкъе, кхыча социалистически мехкашта а ФРГ-ена а юкъе. Малхбузен Берлинах лаьца йиъ оагІорахьара соглашени яьй. Эггара хьалхара гІа баьккхаб герзаш Іоадара доазув оттадарга болача наькъагІа. Дунен халкъашта юкъе латта довнаш къоастадара машара наькъаш лохаш да.

Тайп-тайпара социальни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхашка тІа-тІа чІоагІагІа чІоагІлуш латт доазонаш хувцалургдоацаш хилар, къовсам тІа дола дешаш цхьана Іохайша къоастадар, каст-каста вІаши консультацеш яр, йІаьххача хана цхьана экономически гІулакхаш леладар, Іилманеи культуранеи карагІдаьннараш дІа-хьа ийдар санна йола элементаш.

Чакхъяла гарга кхаьчай паччахьалкхений ерригача Европа юкъара совещани — дунен шин тІема керттера театр а бІаьш шераш хьалхагІа денз эккхам хилара эггара кхерамегІа йолча дунен халкъашта юкъерча вІашдухьалений кхувра а хиннача континента исторе чухь шийна нийсса кхы цхьаькха йоаца событи. Цу совещание толам баларо, цун рекомендацеш кхоачашъяро керда этап хьаелларгья Европа вахаре, машарен хьаькъален идеалаш котъялара маІан долаш хургда из. ХІаьта цо а ший аргІанна вийача оагІонгахьара влияни ергья дерригача дунен тІа халкъашта юкъера юкъмоттиг тоаяра.

Дунен тІа хадданза яра кхоххам лоаттабаьи тоІадаь доахкача халкъаша герз кара а ийца къамий-кортамукъален къовсам лоаттабара законни бахьан хьахилийтан юкъарчал доацаш дола колониальни доал керттерча даькъе дІадаьккхад. ДІаьннай юххейиса Португальски колониальни импери.

Уж дерригa эггара лоархІамегІа хинна хІамаш машарцеи прогрессацеи бола халкъий лоІам кхоачаш хилар да. Цар хьахьокх, паччахьалкхенашта юкъе тІемаш ца хилийтар — из утопи а йоацаш, реальни перспективеи низза кхоачашдулургдари хилар. Дунен халкъашта юкъерча юкъмоттига система кІоаргга хувцаяла йолаеннай машаре дахара принципий ларда тІа. Из дІахо яхьеи чакхъяккхен йиш йолаш а езаш а я. Из дІадех байнараш дагабохаро а бахаш барий саготагІа долча хьашташа а.

ХІанзарча замалахьара машар — адамий социальни прогресса, шоай безам болча тайпара шоай вахар хьалдара йола халкъий суверенни бокъо Іалашъяра хиланза даргдоаца хьал. Из шаьра хьахьокх тІом чакхбаьнначул тІехьагІа дегІаухаш даьккхача ткъаь итт шеро.

Машара хьалашка хІанзара Іилмани технически знанеш Іалаьмате чІоагІа лакхъяларо а цунца дувзаденна хІамаш хьакхоллаш дола низаш чІоагІа дегІадахкаро а йиш хулийт наьха материальни культуреи быти эргаяккха. Іилма-технически революцена карагІдаьннараша кхоачашде йиш хулийт дунен тІара вахара хьалаш овлангара денз тоаделга, моцал, къел, дукхача наха юкъе даржа лазараш дІадоахилга. ХІаьта цунца цхьана 30 шера хиннача Іалаьмате доккхийча социальни хувцамашеи эргалоцашеи гуччахьа, тайп-тайпарча мехкашка хьежача хьахьокх, антигуманни реакционни низаш юхатоха а цу ларда тІа Іилма-технически революцех хьадувла юхамаччахьара хІамаш ца хилийта а.

Дунен шоллагІа тІом чакхбаьннача хана денз дукхача халкъашта карагІдийнна хІамаш Іалаьмате доккхий да. Цхьабакъда уж дукха а доккхагІа хургдар, нагахьа санна цу юкъа Іоажал яхьеи вахар хІалакдуи герз хьадарга дІаахийтача Іалаьмате дукхача рузкъах хьаькъалах, хьинарах кхолламий гІулакхашта пайда ийца хиннабаларе.

ХІаьта а дІахо шоай гІулакхаш леладеш да чІоагІача машаргахьа леста болам шоай ма-хулла юхасоцабе гІерташ дола влиятельни низаш. ХІанзле а Іоадаьд маьршача хана бІарга ца дайнача тайпара дукха герз, цу даькъе ракетно-ядерни цар а. Герзаш дІахо Іоадеш латт. Цу дерригача хІамаша чІоагІа, де а доагІаш саготдайт машар бахьан долаш, сихдаь хьадеш латта герз соцадари герз дІадаккхари духьа, тІема материальни кийчо елга соцадар духьа лоаттабеча къовсаме низаш алсамдоахилга дІадех.

Фашизмаца баьча тІем тІа керттера хало лайнача советски халкъо, Советски паччахьалкхено юха а дІакхайкаду, кхыча халкъашцеи паччахьалкхенашцеи цхьана адамлен вахара юкъера тІом дІабаккхара шоай низ кхоачаш мел дола хІама де чІоагІа лаьрхІа шоаш хилар.

Берригача советски наьха лоІамц дег тІара ловри дІа а кхайкадеш, чакхдаха гІертаргда тхо:

— дунен халкъашта юкъера юкъмоттиг лелаеча тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш йиззан массе оагІорахьарен чІоагІъелга;

— дунен халкъашта юкъера кхоххам кІаьдбара процесс юха лестаргйоаца гІулакх Іалашделга;

— хьадеш латтача массе тайпарча герзашта доазув оттаделгеи уж соцаделгеи, массане а цІендаь а герз дІадаккхаргахьа лоарзагІа ца доалаш дІахьалхашкахьа ухилга;

— кортамукъалеи цхьатарра кхерамзлеи хилара йола хІара халкъа бокъо бакъъяьи лоархІаши тІа а ийца хІанзара тІема кхуврчаш дІадоахилга;

— хІаране ши-шийи массане юкъарчеи кхерамзлеи а цхьана лелаеча гІулакхий а система паччахьалкхенашта юкъе хьаелга;

— ший Іалама ресурсашта ше доал дара, ший законаши обычеши лораяра йола хІара мехка бокъо тешшаме хьал а лоацаш экономика, Іилма, техника, культура даькъе вІаши гІойле йола буазамаш ма-могга дегІакхувлилга;

— дунен политикана юкъе дерригача мехкашеи халкъашеи пайданагІча тайпареи цхьатаррарча бокъонегІеи дакъа лацара реальни гарантеш Іалашъелга; неоколониализми уж дале а е кхыдалеи а долча мехкий моллагІча тайпара а дискриминаци дІайоаккхилга;

— низаш алсамдоахаш бола агрессораш, авантюра лелаелгеи герзах ка еттилгеи дукха дезаш бараш массе метте хоадамболлаш юха беттаргбола а кхерамзлеи маьршача кхоаненах дог тийша хилари бокъонца дерригача мехкашкеи халкъашкеи кхоачаргдола а хьал дунен халкъашта юкъе оттаделга.

250 миллион болча советски наьха цІерагІа дунен кхоане еза йолаш мел барашка тхо кхайк: воай деррига низаш тІадохийтаргда вай из маьрша хилийтара.

ЧІоагІа машар, халкъий паргІато — тІем тІа байнараштa, эггара дикагІдола памятник.

ЧІоагІа машар, халкъий паргІато — фашизмана духьаларча къовсама турпалий дегаш ураувттадаь а тахан вай дегаш ураувттаду а лергйоаца идеал. Долла хІама дергда вай из идеал адамлен вахаре лоарзагІдаргдоаца закон а хинна дІаоттара.

Оаха е кхайкарал ду дерригача халкъашка, парламенташка, правительствашка а эггара хьалхарча аргІанна — юкъарчал доацаши официальнои дунен халкъашта юкъерча арене шоай паччахьалкхенаштеи шоай мехкий общественностаи хьалхара хьаотта тешам бенна барашка а. Проблема лоархІамга хьежжа цар шоай дош аларга догдоахаш да тхо, хІаьта чІоагІачеи тешамечеи машара духьа хьинаре гІулакхаш чакхдахара уж тІа а хьех.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

СОВЕТСКИ СОЮЗА ПРАВИТЕЛЬСТВО

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙ ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА ДОХЬИЙТА

ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Тхога, КПСС Центральни Комитета членашка, предприятей, колхозий, совхозий, учрежденей, дешара заведеней коллективашкара, тІема доакъошкара, хІаьта иштта хоржамашта хьалха хиннача окружной харжархой совещанешкара союзни республикай дукхача хоржамий округашка гІолла депутаталла кандидаталла тхо оттадаьд яхаш хоам беш телеграммаши кьахаташи даьхкад, хІаьта цу округашка гІолла тхо харжийта мукъа ба яхаш дехар а ду цар.

ЧІоагІа тоам хулаш дег тІара баркал оал оаха союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаталла кандидаташ тхоаш оттадаьча болхлошта, колхозхошта, инженерно-технически болхлошта, гІулакхерча наха, Эскареи Флотеи бІухошта, берригача харжархошта. Лакха сий а деш селла чІоагІа тхоаех тешам болар вай сийлахь-йоккхача ленински партена доагІаш лерхІ оаха, хІаьта из тешам цун чуреи арахьареи политика дерригача халкъо хьаллоацаш хилар бакъдеш дола, 1975 шера заданеши бІарчча пятилеткеи кхоачаши тІеххкоачаши е мехкара къахьегамхой чІоагІа лерхІаши вай социалистически Даьхе тоаяра, цун низ чІоагІбара тІехьа къахьегаш керда толамаш а доахош хургйола Советски Союза Коммунистически парте XXV съезд белгалъяккха лерхІаши дола хІама санна лерхІ оаха:

Тхоах хІара вар цхьан хоржамий округе гІолла мара харжа хила йиш йоацаш хилар бахьан долаш КПСС Центральни Комитета тхона рекомендаци еннай союзни республикай Лакхехьарча Советий хоржамашка укх хоржамий округегІа харжийта раьза хила аьнна:

БРЕЖНЕВ Л. И. — Баумански хоржамий округ, гор. Москва, РСФСР.

АНДРОПОВ Ю. В. — Новомосковски хоржамий округ, Тульски область, РСФСР.

ГРЕЧКО А. А. — Пролетарски хоржамий округ, гор. Ростов-на-Дону, РСФСР.

ГРИШИН В. В. — Вешняковски хоржамий округ, гор. Москва, РСФСР.

ГРОМЫКО А. А. — Калининградски хоржамий округ, Московски область, РСФСР.

КИРИЛЕНКО А. П. — Политехнически хоржамий округ, гор. Ленинград, РСФСР.

КОСЫГИН А. Н — Фрунзенски хоржамий округ гор. Москва, РСФСР.

КУЛАКОВ Ф. Д. — Нижнеломовски хоржамий округ, Пензински область, РСФСР.

КУНАЕВ Д. А. — Баканасски хоржамий округ Алма-Атински область, Казахски ССР.

МАЗУРОВ К. Т. — Василеостровски хоржамий округ, гор. Ленинград, РСФСР.

ПЕЛЬШЕ А. Я. — Красноовтябрьски хоржамий округ, гор. Волгоград, РСФСР.

ПОДГОРНЫЙ Н. В. — Ленинградски хоржамий округ, гор. Москва РСФСР.

ПОЛЯНСКИЙ Д. С. — Павловски хоржамий округ, Алтайски край, РСФСР.

СУСЛОВ М. А. — Автозаводской хоржамий окург, гор. Тольятти, Куйбышевски область, РСФСР.

ЩЕРБИЦКИЙ В. В. — Баглейски хоржамий округ, Днепропетровски область, Украински ССР.

ДЕМИЧЕВ П. Н. — Ленински хоржамий округ, гор. Ярославль, РСФСР.

МАШЕРОВ П. М. — Ленински хоржамий округ, гор. Минск, Белорусски ССР.

ПОНОМАРЕВ Б. Н. — Заводской хоржамий округ, гор. Саратов, РСФСР.

РАШИДОВ Ш. Р. — Пахтаабадски хоржамий округ, Андижански область, Узбекски ССР.

РОМАНОВ Г. В. — Ломоносовски хоржамий округ, Ленинградски область, РСФСР.

СОЛОМЕНЦЕВ М. С. — Миасски хоржамий округ, Челябенски область, РСФСР.

УСТИНОВ Д. Ф. — Ковровски хоржамий округ, Владимирски область, РСФСР.

ДОЛГИХ В. И. — Новолипецки хоржамий округ, гор. Липецк, РСФСР

КАПИТОНОВ И. В. — Подольски городской хоржамий округ, Московски область, РСФСР.

КАТУШЕВ К. Ф.—Георгиу-Дежский хоржамий округ, Воронежски область, РСФСР.

Оаха дех окружной хоржамий комиссешка ер письмо союзни республикай Лакхехьарча Советашка депутаталла кандидаташ дІаязбеча хана документ санна лархІа.

БРЕЖНЕВ Л. И.	СУСЛОВ М. А.
АНДРОПОВ Ю. В	ЩЕРБИЦКИЙ В. В.
ГРЕЧКО А. А.	ДЕМИЧЕВ П. Н.
ГРИШИН В. В.	МАШЕРОВ П. М.
ГРОМЫКО А. А.	ПОНОМАРЕВ Б. Н.
КИРИЛЕНКО А. П.	РАШИДОВ Ш. Р.
КОСЫГИН А. Н.	РОМАНОВ Г. В.
КУЛАКОВ Ф. Д.	СОЛОМЕНЦЕВ М. С.
КУНАЕВ Д. А.	УСТИНОВ Д. Ф.
МАЗУРОВ К. Т.	ДОЛГИХ Д. Ф.
ПЕЛЬШЕ А. Я.	КАПИТОНОВ И. В.
ПОДГОРНЫЙ Н. В.	КАТУШЕВ К. Ф.
ПОЛЯНСКИЙ Д. С.	

1975 шера 12 май.

В. И. ЛЕНИНА МАВЗОЛЕЙНЕИ ВОВЗАШ ВОАЦАЧА БІУХОЧУН КАШАИ ЮХЕ ВЕНОКАШ ЯХКАР

9 мае. Сийлахь - боккхача Даьй - мехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дузача дийнахь, новкъосташа Л. И. Брежнева, Ю. В. Андропова, А. А. Гречкос, В. В. Гришина, А. А. Громыкос, А. П. Кириленкос, А. Н. Косыгина, Ф. Д. Кулакова, А. Я. Пельшес, Н. В. Подгорне, Д. С. Полянске, М. А. Суслова, П. Н. Демичева, Б. Н. Пономарева, М. С. Соломенцева, В. И. Долгих, И. В. Капитонова, К. Ф. Катушева В. И. Ленина Мавзолее а баха цига КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР Министрий Советеи цІерагІа венокаш яхкар.

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени кулгалхой Вовзаш воацача бІухочун каша дІатІаболх. Торжественни траурни йиш лакхарца венок Іодулл цар. ЦІеча лента тІа укх тайпара йоазув даьд: «Социалистически Даьхен кортамукъалеи паргІатон бахьан тІемашка байнараштa КПСС ЦК-гара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагареи СССР Министрий Советагареи.

Новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев фашистски Іаьрахошта духьала лоаттабаьча къовсаме байна бІухой дагабохара сийна цхьан минута йист ца хулаш лаьттар.

Кхозза топаш кховсаш салют лу. Советски Союза Гимн ек.

Сийлахь - боккхача Даьймехка тІем тІа байнарий сий деш Вовзаш воацача бІухочун каша хьалхашка гІолла торжественни маршаца чакхйоал СССР Герзацарча Низай дерригача тайпай подразделенеш.

(ТАСС).

КПСС ОБКОМЕ

КХОАЧАМАШ ОАРЦАГІДАХА

ДІаяхача гурахьеи укх шера бІаьстан юкъеи аьттув боацаш хиннача хаоттама хьалаша, йоачаи ца хулаш дукха ха яккхаро Іотъкъам баьб гурахьеи бІаьстан юкъеи йийна культураш дегІаяхкара, эрий тІаьннача цоний даьгІенийи хьала. Гурахьа дийна ялаташ дукхача кхашка заьлза да, хІаьта цхьаццайолча моттигашка геттара да а дайнад.

Чоалхане хьал эттад жа лелаеча районашка.

Из иштта доллашехьа а, КПСС цхьайолча райкомаша, райисполкомаша, юрта боахама районий управленеша, колхозийи совхозийи дукхача кулгалхоша бе боагІача тайпара мах бац тІаэтта хьал цІенхашта хилара, халонаш дІаяхара наькъаш лахац, кхоачамболлаш дола гІулакхаш чакхдахац колхозхойи совхозий болхлойи Іалама низаца къовсам лоаттабе оарцагІбахара. Дукхача боахамашка мегийт догІан хьисапе хий детта техника, баьца хьоар доаккха агрегаташ сайца латтилга, мело ю бІаьстан юкъе культураш дІайийна яхара, яйна юртбоахама культураш юха дІаера, дІайийнача хІамашта Іунал дара. Шоай йолаш йолча торонех массанахьа а эцац пайда эрий тІаьнна баьцаш мангалашца хьаккхара, доакъар даргдолча кхыча гІулакхех.

ЦІенхаштта кхоачамбоацараш долаш моттигаш я хьайбаш лелаеча фермай балха тІа. Хьайбай продуктивность хІанз а лоха я. Мела лелабу бахача нахагара сов йола хьайбай продукташ эцара болх.

КПСС обкома бюрос юрта боахама министерство, республикански юртбоахама объединенеши тресташи, КПСС горкомаш а райкомаш а, райисполкомаш дехкарийла яьй хІара колхозерча, совхозерча хьалага кхы тІехьа ца тетташ хьажа а 1975 шера планаши ялати лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха кхыйола продукташи яхараи кийчъяраи тІа-ийца социалистически дехкараши тешшаме кхоачашделга Іалашдергдола гІулакхаш чакхдаха а.

Укх гарггарча деношка бІаьстан юхье юв культураш дІайийна яха, яйна культураш юха дІаера болх чакхбаккха, дІайийнача хІамашта дика Іунал делга Іалашде доагІа. ДогІан хьисапе хий детта ерригa техника балха юкъеозанза, хий дехка кхоачам хиллал болхлой оттабанза, дийнахьа а бус а хий дехкилга Іалашданза даргдац. Оасарца, юртбоахама культураашта хулча лазарашцеи эуламдергашцеи къовсам болабе беза, цу гІулакха гербоцидехи кхыча химически средствоаехи дукхагІеи кхетамцеи пайда а эцаш.

ТІехьа ца а тетташ Іалашде деза баьца хьоар доаккхача ерригача агрегаташа кхаь сменагІа болх белга. дІайийнача баьцашта нийсса эрий тІаьнна баьцаш, эрз, гІа долча гаьний ткъовронгаш чакх а йоахаш. Сенажи йоли кийчъе доладала деза, наькъийи каналийи йистошкара. ● хьунашта йисте гІоллара, хьунашта юкъерча кІаьдашкара баьцаш мангалашца хьаккхара торонех шерра пайда а эцаш.

Доахан кхоабилга дикагІа вІаштІехьдаккханза, хьайбай продуктивность лакхъянза, къаьстта а шура дукхагІа яханза, бахача нахагара сов дола фуаш, доахан, шура, тха ийдара болх чІоагІбанза баргбац.

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара ах шера план—лоархІамегІара дехкар тешшаме кхоачашделга Іалашде деза.

Эсала бурунии даьгІенаш ахкан хана мукъа йитар а Шелковскойи Наурскии районий боахамашкара хьайбаш лерттІа дажилга Іалашдар а духьа республика Министрий Советаи юрта боахама министерстваеи тІадиллад кІира ха ялалехьа цу районий колхозашкареи совхозашкареи тар ма лу дукхагІа доахани жаи лоаман даьгІенашка дажа хьалдигара, дажа дигача доаханцарча болхлошта эшшаш дола хьалаш вІаштІехьдахара торонашка хьожилга.

Укх шера ялатийна лаьрхІа хьажкІаш дукха а дукхагІа дІайийна хиларца а уж чуэцара дІахо де дезаш дукха балхаш хиларца а дувзаденна юрта боахама министерство, «Сельхозтехника» объединени, кхыйола юртбоахама ведомстваш, колхозийи совхозийи кулгалхой дехкарийла ба шоай доалахьара хьажкІаш чуэца ерригa комбайнаш шоай ханнахьа юхаметтаоттаеи тоаеи Республикана хьахьожаяь керда комбайнаш канал хьалха тІаозаргйола гІулакх дана даргдац.

КПСС горкомаши райкомаши, колхозийи совхозийи партийни организацеш дехкарийла я юртбоахаме этта хьал цІенхашта хилар юрта вахача хІара сага сакхетам чу дужаде организаторски политико-массовни болх тоабе, коммунисташ, колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама берригa болхлой юртбоахама производства саготагІа дола декхараш кхоачашдара оарцагІбаха. Берригa партийни организаторски болх, 1975 шера тІайийца социалистически декхараш кхоачашдар духьа, КПСС аргІанарча XXV съезда даха доагІача тайпара накъадахар духьа къовсам а лоаттабеш, чакхбаккха беза.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕМОКРАТИ ЧАКХЙОАХАШ Я

15 июне союзни, автономни республикай Лакхехьарча Советашкеи къахьегамхой депутатий моттигерча Советашкеи аргІанара хоржамаш хургда. Берригача мехка халкъа политически къахьегамеи хьинар айденнача хьалашка чакхйоаккхаш я хоржамий кампани. Советски наха тІагІертта къовсам лоаттабу парте XXIV съезда решенеш толаме кхоачашъяр, 1975 шерен бІарччача нийслагІча пятилеткаи декхараш ханал хьалха кхоачашдар духьа.

Къахьегамхошта керда творчески хьинар чудоссадаьд КПСС ЦК апрельски Пленумо, Советски Союза Коммунистически парте аргІанара XXV съезд гулъяра хьакъехьа баьча сацамо. Советски наха дег тІара къоабалду Центральни Комитето, цун Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И Брежнева партеи Советски паччахьалкхени чуреи арахьареи политика чакхъяккхара леладу гІулакхаш.

Іалаьмате бокккача исторически лоархІамера событи санна дездаь белгалдаьккхар вай мехка къахьегамхоша деза ди — Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо котало яьккха 30 шу дуза ди.

ХІанз хула хоржамаш дергда ерригача 15 союзни республика, 20 автономни республика Лакхехьарча, 50 эзар совгІча моттигерча Советашка. Цу даькъе: 6 краевой, 120 областной Совете, 8 автономни областной Советашка, 10 къаман округа окружной Советашка, 3.003 районни, 2006 городской, 558 городашкарча районни, 44 эзар совгІча юртеи поселкайи Совете.

Союзни республикай Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара вІашагІъеллай 6.104 хоржамий округ, автономни республикай Лакхехьарча Советашка деча хоржамашта — 5155 округ, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка деча хоржамашта — 2.210 эзар совгІа хоржамий округ.

Хоржамий хьакъехьарча Положенеша оттаьча ханашка вІашагІа а ехка, хьинаре болх беш я союзни, автономни республикай Лакхехьарча Советашка деча хоржамашта йола центральни хоржамий комиссеш, краевой, областной, къамий округий окружной, районни, городской, юртий, поселкай Советашка деча хоржамашта йола хоржамий комиссеш. Иштта ханнахьа чІоагІ а яь болх бе йолаеннай вІашагІъелла ши миллион совгІа окружной хоржамий комисси. Царца ва общественни организацей, къахьегамхой общественни коллективаши 7.849 эзар викал. Цу комиссешкарча нахах 63 процент совгІа бараш болхлойи колхозхойи ба, 66 процент — парте боацараш, 47 процент — кхалнах Комиссешкарча нахах 24,5 процент бараш кагирхой ба, царех 15,5 процент — ВЛКСМ членаш. Хоржамий комиссей председателех 64,4 процент болхлойи колхозхойи ба.

Советски нах берригаш а цхьатарра раьза болаш Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета гонахьа айха кхотабенна болаши чакхъяьлар республикай паччахьалкхен Іаьдала лакхерча органашка депутаталла харжа кандидаташ оттабеш йола къахьегамхой коллективай собранеш. Депутаталла харжа кандидаталла оттабо къахьегамхоша эггара хьалха цІераш яьхар новкъостий Л. И. Брежнева, Ю. В. Андропова, А. А. Гречко, В. В. Гришина, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгина, Ф. Д. Кулакова, Д. А. Кунаева, К. Т. Мазурова, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорне, Д. С. Полянске, М. А. Суслова, В. В. Щербицке, П. Н. Демичева, П. М. Машерова, Б. Н. Пономарева, Ш. Р. Рашидова, Г. В. Романова, М. С. Соломенцева, Д. Ф. Устинова, В. И. Долгиха, И. В. Капитонова, К. Ф. Катушева. Депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта юкъе — хьалха латта болхлойи колхозхойи, халкъа боахама доакъой специалисташ а кулгалхой а, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, Іилмаи культураи деятелаш, Советски Эскареи ТІема-Форда Флотеи гІулакх деш бола тІемахой.

ХІанз массе метте хоржамашта хьалхара окружной собранеш хул предприятей, колхозий, совхозий, учрежденей, организацей коллективай викалий. Цига массава раьза а волаш хьаллоац союзни автономни республикай Лакхехьарча Советашка депутаталла харжа оттабаь кандидаташ — коммунистийи парте боацарийи йохаргйоацача блока хила мегаргбола викалаш. Моттигерча Советий депутаталла кандидаташ увттабе болабенаб.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАШ — КХАШКА

Из хоза бІаьстан ди кхы а хозагІа, сийрдагІа хеталора гонахьа дІа мел хьежача боахама юкъара беркат алсамдаккхара пятилетка тІеххьарча шера хьегача къин дика белгалонаш бІаргайча.

Йоккхача автотрассана хьатІакхоачаш укх Наурски районa «Красное знамя» колхоза кІи кхаш. Ханнахьа кІоарга оахам даьи тІаккха кхоачамболаш удобренеш тайса хьаьндевн долча лаьтта гоа ца деш дІадер бахьан долаш хІанз цхьатарра дика легІаденад баьццара кІувс санна лепаш дола кІа. Цу культура укхаза дІалаьцад цхьа эзар гектар лаьтта.

— Тха боахама лаьтташка хьувкъам кхебелга вІалла дувца йиш яц кхашка кхоачамбола хий ца дехке. ХІана из саго дІахьеха ца дезаш дика кхетадеш ба колхозхой шоаш а, — яхаш дувц сога колхоза парткома секретара Бахтинов Виктор Сергеевича.

ХІанз, ара йІовхал эттача хана, из гІулакх шоай балха юкъмоттиге лоатталеш я колхоза правлени а, партийни организаци а. Из бакъдара дукха масалаш Корадир сона боахаме.

Цу дийнахьа колхоза кхашка болх беш яр шийтта «ДДН-45», «ДДН-70» яха хий детта установка, ялх насосни станци. Укхаза шоай новкъосташта хьоккхам телаш къахьегаш ба коммунисташ Шевцов Николай Александрович, Гожа Иван Иванович, комсомолец Тахтаров Анатолий. Сан боади вІашагІкъастача хана денз кхашка хий детта оттача цар болх сайийтац бийса тІаккхеччалца. Цар дикка тІеххоачашъю шоай балха кормаш. Норма 2,5 йолча дийнахьа 3—3,5 гектара тІа хий дилла кховбу уж.

Кхаш ханнахьа хица Іобадара гІулакхацара наьха безам совбаккхара эшар даьд колхозе. Хий диллача хІара гектарах алапел совгІа мах боаца кхоккха килограмм кІа лу колхозхошта. Кхашкара балхаш дерашта юкъе котбаьннарий цІераш йоах собранешка, уж белгалбоах «Молнешка», цар сийна байракхаш айю. Цу дерригне чІоагІа айду механизаторий хьинар. Кхоачам ба хІанзле а тайп-тайпара культураш дІайийнача кхай 960 гектара тІа вегетационни хьисапе, цу даькъе 175 гектара тІа шозза хий техалга белгалдаьккхача. Цул совгІа бІаьсти хьажкІаш дІае кийчдеш хиннача лаьтта 80 гектара тІа чудуийташ хий диллад.

— Хиш деккача лаьтташка дІайийна культураш йолча кхсэза хий дулларгда. ХІаьта люцерна кхай тІа диазза, — йоах ялаташ кхедеча шоллагІча бригада партийни организаце секретара Величко Алексей Михайловича. — Ишта хоадамбир оаха из дош дуйцаш укх деношка бригаде хиннача коммунистий собране.

КПСС ЦК партега, советски халкъага дав Кхайкарал шоай бІарччача шера де дезача гІулакхий программа санна тІаийцача бригада къахьегамхоша лакхе социалистически деккараш тІаийцар. Уж лерхІаш ба хІара гектара тІара 23 центнер ялат чуда, план 21 центнер йолча. Цу боарамга кхачера дерригa кхашкара балхаш ханнахьен, дикен чакхдаха дезаргда. Из дог-уйла йолаш хІара механизатор къахьегаш цу хьакъехьа коммунисташ мугІаречарна хьоккхам телаш хулга Іалашде гІерт 14 парте членах латта бригада партийни организаци кхашкара балхаш дІадоладича гІоне. ХІаьта социалистически деккараш кхоачацдара хІдлайза тІахьожам лоаттаберга. хан-ханнахьа балха итогаш елга ший керттера деккар лерхІ хІанз парторганизаце.

ХьажкІаш укх шера 400 гектара тІа кхею боахаме. Из культура а агротехника дІамадеххара аьттув болча хана слха дІайийна яьккхар. Цига тІоадал чусацаеш макха баькхз а баьнна хІанз мугІараштa юкъера лаьтта тоаде кийчлуш ба ялаташ кхедеча бригадера къахьегамхой.

ХьажкІаш кхеелга ший механизированни звенона тІадиллад. Царна керте оттабаьб говза механизатораш коммунист Бородин Петр Радионовичи Виторгзев Доккен. Къахьегам нийса вІаштІехьбаккхеи эгара саготагІа долчун кхаш леладерий теркaми хьинари тІоозен звеньевойшта хар бахьан долаш дикача хьале да хьажкІий кхаш.

Колхоза экономика керттера дакъа хьайбаш леладар да. Хьайбаш дебаделга, дулх, шура, тха дукхагІа доаккхилга аьттув боалийташ леладе йиш йоацилга дагара цa доалийтача колхоза правленеи парткомо йоагІаш йола йоакхо ю доакъара база чІоагІъяра. Соалка эгара хьалхара баьца хьувкъам чуийцар Тийрка йистошка пайда ца эцаш даьдача лаьтташка керда хьаьяьча культурни даьгІенашкара. Из бахьан долаш дІадахача шера мул хьалха дІаихача шерашкарчул шозза совгІа чуийцаб дкъа дІайийча дукхача шерашка хьахулача баьций хьувкъам, дикка ионагІа Іалашийн сенаж, баьций хьоар.

Доакъар Іалашдеш я колхозе цхьоалагІа бригада. Цунна чуйоагІа силоса хьажкІаш кхею звеньо а. Бригада механизатораша шоашта хьакъоастадаьча лаьтташка баьцаш, хьажкІаш, кхйола культураш дІайийка а баьнна кІанз эшача хий дехкаш, хІаьта керттердар уж чуэцара техника кийчъеш ба. Доакъар Іалашдара балхаш вІаштІехьдоахача шоай авангардни лоархІам лакхл лоаттабеш ба коммунисташ тракториста Толстиков Михаил Андреевич, Гришин Василий Иосифович. Шоашта тІадилла моллагІа балха деккар диззан тешамен кхоачашдеш хьабоагІа уж.

Укх шера кхы а дукхагІа Іалашдевгда боахаме доакъар.

Цу гІулакхa укхаза дІайийнад 810 гектара тІа гурахь ва, 694 гектара тІа шьан шера хьахулен 190 гектара тІа цкъа дІайийча дукккача шерашка хьахулен культураш. Уж йоацаш ши бІаь гектар гаргга долча кхай тІа силоса лаьрхІа хьажкІаш а кхею.

Укх деношка люцернен гурахь бийна рожи хьакха болабаьб доакъар Іалашдеча механизатораша. Хьалха чуийцача люцернах баьца хьоар доаккхаргда, тІаккха рожь аьла лаьрхІа дІаоттаберга.

Со цига хиннача дийнахьа кхаш леладеча бригадашка латта гІулакхаш тахкара колхоза партийни комитетон правленен яхийта лаьрхІа комиссихилар. Уж хьежар техника мишта доал деш лелаю, кханкарча станашка фу тайпара салоІама хьалаш вІаштІехьдаьхад, агитатораша, политинформатораша 15 июне хулча хоржамий сийна ях шерагІа йоаржаяра деш дар фуд, бригадаш гойтара агитацеца кийчъелга мишта латт.

Шийна а бригаде цу дешай йоакхо еш хиннилга гучадьлар комиссена. Кхашкарча станашка механизатораштa салоІама, мукъача хана безам беара эша хьалаш Іалашдаьд. Укхазарча цІеча уголокашка нстола тІара ловзараш, керда газеташ, журналаш да. Царна бийша бада къаьстта цІа да, бІайха кхача кийчбу, душевойш я. Цунца цхьана шоашта бІаргадайна цхьадола кхоачамбоацараш сиха дІадоахилга а хьийхар комиссе бригадай кулгалхошкарен бехктонхамеча коммунисташкарен.

«Красный молот» завода коллектива инициатива хьаа лаьга бІарччача апрель бетта Коталон ден сийна къахьегама вахте лаьттар колхоза кхаш леладераши хьайбий фермай болхлойи. Цудухьа колхози производства массайолча участкашка беча балха дека камаьхал яьнен шоашде лаьрхІар дикка тІеххоачашдаьн накъабаьхкар уж ЦхьоалагІча маян Коталон Деннен.

Ишта цхьа барт-цхьоагІо йолча, шоашта хьалхашка латта деккараш дика довзаш а уж кхоачашдара бІубенна а болча колхозхоша дика чакхдлакха лерхІ пятилетка тІеххьара шуи еррига пятилеткен.

Пхе шера заданеш укх шера Октябрьски цІей хьатІаотташ кхоачашъергья аьнна шоаш 1971 шера денна дош динъ шера кхоачашдаь баьннаб колхоза кхаш леладераш. Соахка гурахьа ялат дохкара пхе шера план 153 процент кхоачашйир боахамо, баьцадараш дохкара — 120 процент. Дикка совгІа ехкай боахама фермай болхлоша Даьхенга шура а, хІаьта хІанзчул тІехьагІа 150 тонн дулхи 78 тонн тхаи дІаделча паччахьалкхен пхе шера деккар кхоачашдаь боал хьайбаш леладераш а.

С. МАЙСИГОВ.

КЪАХЬЕГАМЦА ЧІОАГІДЕННА...

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе дикагІчарех лоархІаш я № 3 йолча цеха мастера Кочарьян Александр Григорьевича кулгалдеча механически участка смена коллектив. Нагахьа бутт а дІабахабац цу коллективо ший план 110—115 процент кхоачаш ца еш. Цул совгІа участке хьаеш йола 40 тонн ниэ болча прессий штокаш, гидравлически цІарацІурай оатхалаш, тайп-тайпара корпусаш, колодкаш балха тІа дикен тешамен хиларца дика йовзаш я вай мехка а, хІаьта ишта доазол дехьа а. Цудухьа заводa кулгалхоша заказ мел халей бехктокхамен хиларах из кхоачашдар участка болхлошта тІадулл.

Мишта даьннад цу коллектива сий? Эттара керттерча бахьанех цаІ да укхаза болх беш бола нах шоай деккараш диза кховчашдара тІаерзаяьча уйло вІашагІтеха хилар. Из да цар барт вІашкаувзар а, цхьана болх беча цу нахах йизза коллектив хьаер а. Цунна цхьа тешал да укх тІеххьарча шерашка участкера нах балха тІара дІабувлилга дикка лаьгІдалар, вешта аьлча, укхаза балха баьхка нах коллективе дІачІоагІлу. Цао къахьегамцара, токара профессецара безам чІоагІбераш, царна вахаре нийса никъ харжа гІо дераш ба цу участке болх беш бола ваьбола ветеранаш, 25 шера укхаза къахьега токараш Кухаренко Иван Карпович, Василяи Иван Наханович, кхыбараш. Заводе дукха ба хІанз баьхка — дика производственникаш а хинна дІаэтта токараш.

Цу участка мастер Качарьян а ва цхьан хана цар ученик хинна саг. 1960-ча шера Советски Эскаре гІулакх а даь цІавеначул тІехьагІа эттар из заводе балха. Завод а коммунистах Качарьянах юкъарча звенон кулгалхо ваьв а. Укхаза балха волэш чакхъяьккхар цо бола беча кегирхой сайрийнара школа, цул тІехьагІа техникум, сайрийнара марксизма-ленинизма университет.

Ший болх а цунца дувзаленна моллагІдола гІулакх а кхетамца де гІертача мастера дика вІаштІехьдоал кулгалхо, къонабарий наставник хила. Каст-каста цун участке хьател къахьегама дисциплина телхаю, болх лерттІа хьа ца бу цхьабола кагирхой. Царех дукхагІбараш а хьалха е тІехьа нийсача новкъа бовл. Цхьабакъда цхьан дийнахьа хувцалац уж. Дукха къахьег смена коллективо уж шоай вахара юкъеоза, царна болх а новкъостий а безабалийта гІертаw. Цу гІулакха укхаза дика пайда эц цхьана чакхйоахача общественни мероприятеех. Смена болхлоша цхьана дезлу цІейш, шоай новкъост ваь ди, каст-каста цхьана кино ух, спортивни яхьашка дакъа лоац.

Ишта балха тІа эшача гІо деш, коллектива сакъердамеча вахаре юкъеувзаш, кІордадергдоаццача бесса хьехам луш нийсача новкъа боагІа укхаза кагирхой.

Цу зІамигача коллективе сий деш а лоархІаш а ва къона токарь Газгиреев Ален. Дукха ха яц цо укхаза болх бу, шу совгІа хьалха вера из заводе токара говзал Іомае безам болаш. Юххьанца хала дар. Цхьабакъда, зІамигача саго дукха къахьегар ше хьалаьца никъ дика дІабахьа гІерташ, из вувш хулар боккхагІбарий болх, цул совгІа ца ховр цар а дІахьалха доаккхар цунна. Цудухьа ший бутт баьлча 3-гІа разряд елар цунна. ХІанз Газгиреев цеха дикагІболча токарех цаІ ва, ший норме хІара денна 180—200 процент кхоачашъю цо. Из къона токарь дІахо деша а лаьа ва. Укх шера Грозненски мехкдаьтта института сайрийнарча отделене деша отта кийчлуш ва Газгиреев Ален.

Коллектива толамаш даха гІо ду нийсса вІаштІехьъяьккхача социалистически яхьо. Укхаза хІара болхло хІана вац аьнна коммунистически къахьегама ударник ва. ХІаранечун да тІаийца ше-ший социалистически деккараш, хІаьта еррига смена мастер нов. Жуков волча сменайца яхь лелаеш я. Хан-ханнахьа еча яхьа итогаша коллективана торо лу ше даьчунна мах бе.

С. ШОВХАЛОВ.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» ЮБИЛЕЙНИ НОМЕР

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» нийслагІа аргІанара номер хетаяь я 1941—1945 шерашка хиннача Дай-мехка Сийлахь-боккхача тІем тІа советски халкъо яьккхача Коталон 30 шу дизара.

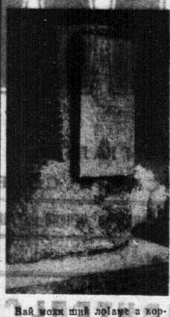
Цу тІа эгтара хьалхара статья я Ф. Иванова язъяь «Дерригдунен-исторически котало» яхаш. Фашизм эшаяь яьккха котало — из кердача общественни паччахьалкхени строяс, социалистически экономика, марксизма-ленинизма идеологе, советски общества морально-политически цхьоагІоно, халкъий дохаргдоацача доттагІало яьккха котало я. Уж лешаш да цу статья тІа дувцараш. Из котало йоаккхилга вІаштІехьдоаккхаш Коммунистически парте хинна лоархІам, советски халкъа тІем тІа карагІдаьнна гІулакхаш, дунен тІарча дерригача адамий вахара цу коталон бола лоархІам хьахьокх цу тІа.

Беседаш яра язъяь я КПСС обкома лекторски группа кулгалхочун В. Губина «Нохч-ГІалгІайче тІом хиначул тІехьагІарча шерашка» яха статья.

«Денал долча сийлахь-доккхача гулакха наькъашка» яхача рубрикана кІала кепатеха я В. Сайкой «Турпалий цІерагІара улицаш» яха статья. Вай Нохч-ГІалгІайчера тІем тІа бахача Х. Нурадиловна, Н. Алексеевна, кхычарна карагІдаьнна гІулакхаш дувц цу тІа. «Илли а доаккхаш» яхача ший статья тІа Советски Союза Турпала, отставке волча полковникл А. Самохина дувц МагІалбике хиннача тІемах.

«Коталон сийна» яхача рубрикана кІала я Коталон 30 шу дизара хетаяьча къахьегама вахтех язъяь корреспонденци. «Патриотизма уйланца» яхача ший статья тІа Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета КПСС историе кабинета заведующе Ю. Моряна республике луш болча тІема-патриотически кхетама формех язду.

«Политинформаторан агитаторан долча новкъостала» яхача рубрикана кІала массово-политически болх бара могаду Нохч-ГІалгІай книжкай издательствас арахийца сийлахь-боккхача тІемах дола книжкаш.

ЦАР ТУРПАЛАЛ ДАИМ ЯХАРГЬЯ

Вай мохк ший лоІаме а кортамукъа а хилийтар духьа шоай са ца кходеш Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа лийта ший къонгаши мехкарийи цІаккха а бицлургбац халкъа, сий деш йоахаргья цар цІераш.

Цу хана денз вайна юкъе 30 шу денад. Бакъда коммунистически партена тешаме болаш, вай Даьхе бахьан, вай тахане а сийрда кхоане а бахьан долаш вахар дІаденна бІухой вай дег чу латтаргба массаза а.

Укх деношка А. П. Чехова цІерагІча библиотека скверe 1941—1945 шерашка тІем тІа байнача грозненцашта мемориал хьалъергйолча кхера оттабара хетаяьча торжественни митинге гулбеннабар партийни, советски, общественни организацей викалаш, Грозненски гарнизона бІухой, тІема ветеранаш.

Митинг хьайийллар парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правеньке.

— Таханарча дено гаргадуг вай тІема шерашта, — аьлар цо. — Из кхетадеш а да. Цхьаккха хІаманца вай дег чура баккха йиш йолаш бац фашизмагара Сийлахьа котало яккхара дерригача дунен тІара исторически лоархІам. Из Котало безача маьхах кхаьчалга а цІаккха дицлургдац халкъа. Вай Даьхен 20 миллион саго таханара ираэра вахар хьалдеш болчар духьа дІаденнад шоай эггара дезагІа дола хІама — вахар. Вай мехка паргІатон кортамукъален бахьан долаш тІем тІара цІа ца воагІаш висан Нохч-ГІалгІайчера 7 эзар совгІа саг.

Сатем отт скверe. Ийст ца хулаш латтарца байначар сий ду гулбеннараша.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема исторически лоархІамах, вай мохк фашизмах мукъабаккхабара шоай вахар кхо ца деш дІаденнача турпалий гІулакхех, коммунистически партена цун идеалашта шоаш тешаме хиларах дийцар къамаьл даьча отставкерча инарал-майора, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тІемий ветераний городской комитета председатела М. П. Попкова, В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ оператора гІонча А. Иванова, Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета студенткас Н. Шовкаловас, № 41 йолча юкъерча школа дешархочо Г. Кудаевас.

ХьатІаотт эггара езагІа йола минута. Кхеран тІера кхоллар Іодаккха бокъо лу М. П. Попкова, А. Ивановна, Н. Шовхаловайна, Г. Кудаевайна.

Кхоллар Іодоаккх. Гулбенараштa хьалхашка отт «Укхаза 1941—1945 шерашка Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа байнача грозненцашта мемориал хьалъергья» яха кхеран тІара йоазув. Советски Союза Гимн а локхаш дукха ха ялалехьа эизех хьалъюз кхеран хьалхашкара гонахье.

* * *

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа байнача студенташта, преподавателашта, болхлошта памятник хургдолча кхера оттабара хетаяь торжественни митинг хилар укх деношка М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институте а.

Укх дезача деношка тІем тІа байнача мехкахошта мемориальни доскаш хьадийллад «Красный молот» заводе, № 5 йолча профессионально-техническ училище, «Терек» яхача мебельно-хьун фабрике, Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университете, Грозненски ацетонови заводе, тІема шерашка 242-ча горнострелкови дивизе штаб хиннача Советски Союза турпалхочун Нурадилов Ханпаший цІерагІча театре.

Р. ЯНДИЕВА.

ТІЕМ ТІА ЛИЙГАРАШ ДАГАБОХАШ

Грозный, 9 май. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа лийгарий сийна дегІа да городской центральни кашмашкарча вежарий каша юххе дагІа советски тІемахочун памятник. Турпала тІемахой сийна, уж дагабохаш цига зизаш, венокаш яхка баьхка бІаьш грозненцаш бар Коталон цІей дездеча дийнахьа.

Траурни музыка а локхаш КПСС Нохч-ГІалгІай обкомагара, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советагара, Министрий Советагара венок памятника юххе юлл парте обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, Министрий Совета председатела Р. В. Вахаева. Цул тІехьагІа цІечен Іаьржачен лентащца ега венокаш йохк вежарий каша тІа Нохч-ГІалгІай облсовпрофа кулгалхоша, Сийлахь-йоккхача Коталон цІей дезде вайцига баькхача хьаьшаша — Венгерски халкъа республикерча кагирхой делегаце членаша.

Хадданза хьатІаух памятника юхе венокаш яхка баькараш: КПСС Грозненски горкомеи горисполкомеи, комсомола Нохч-ГІалгІай обкома, «Красный молот» завода болхлой, Грозненски гарнизона бІухой, СССР 50 шу дизара цІерагІча химкомбината, мехкдаьтта чакхдоахача заводий, Грозненски ремонтно-механически завода, «Чечингстройматериалы» яхача объединене, кхыча предприятей организацей къахьегамхой.

СУРТА ТІА: вежарий каша тІа венокаш, зизаш дохкача хана.

В. Елизарова сурт.

Бирсача 1942 шера доазонашка

Хургболча гІишлонхоша дешача № 13 йолча Грозненски профессионально-технически училище 1975 шера І-ча квартала итогаш йир. Хьалхара ши моттиг яьккхар Яраги Магомедович Ивехаджиеви Резван Шамсудинович Таэбиеви мастераш болча кховлегІчен йиълагІчен группаша. Яхье котбаьннараша бокъо яьккхар шоашта ловчча экскурсе баха. Училища военрукаца лейтенантаца А. И. Таймысхановца Грозненски наькъийн экскурсейн бюро белгалйир гІоргбола моттиг. Из яр «Бирсача 1942 шера доазонашка» яха керда маршрут.

Из маршрут хьайийллай 1941 — 1945 шерашка Дай-мехка Сийлахь-боккхача тІем тІа советски халкъо котало яьккха 30 шу дизара хетаяь.

Іуйрийна наькъа тІа яьлар училища дешархой автобус. Экскурсоводаша Александр Георгиевич Ивковеи Николай Григорьевич Щербаковеи дІадоладир гаьннарча 1942 шера истори. Къахьегамхоша город Грозный лораеш гойтача денаах, къахьегама майралах дийцар цар дешархошта. Къайза тІом лаьттаб 1942 шера бІаьсти Орджоникидзе городага кховчаш. Фон Клейста дивизе низ кхоачар даьдар къилбаседа оагІорахьа чухьийлха город хьалацара, бакъда цунах гІулакх хиланзар, эльхотовски «наІарашка» бала кийча болаш латтар вай бІухой. Орджоникидзега, Грознега, Бакуга кхача гІертачара немецко фашистски гІаьрахой соцабаь фронта лини а бІаргаяйра дешархошта. Укх шера 9-ча мае хьаелла кийчъеча монументага а хьежар.

Городе Ардоне Советски Союза Турпала зІамагІволча лейтенанта П. К. Гужвина памятника юхе Александр Георгиевича дийцар 1942 шера Алагир мукъайоаккхаш П. К. Гужвина тІема задани кхоачашъеш ший дегІаца дІакъайлай моастагІий пулемет, подразделени котъяьннай.

Майрамадаг яхача юрта Суарски чІоже лораеш (цига гІолла ТІема - Гуржий наькъага кхача гІертар моастагІий) хиннача комсомольцашта - каспийцашта оттадаьча вежарий обелискага а хьежар дешархой. Цу тІа яздаь укх тайпара дешаш да:

«Моряккаш - турпалаш,
флотски, тІема,
чІоагІача дешаца, озха дув буъ,
шоана дага мел лаьттар
кхоачашде,
оаш лийрхІараш
чакхдаккха».

Орджоникидзера бархІ километр я Гизель яха юрт. Укхаза дагІа Орджоникидзе лораяьрашта оттадаь памятник. Дешархошта лайра 1942 шера 9-ча ноябре ший дегІаца тІема дзот дІакъайлача рядовой Барбашов Петр Парфеновича дегІа памятник. Венначул тІехьагІа цунна елар Советски Союза Турпал яха цІи.

Дай-мехка Сийлахь-боккхача тІема юкъе доккха дакъа дІалоац Кавказе лаьтта хиннача тІемо. Іаьржачен Каспийски фордашта юкъе 15 бетта лаьттар тІема ала Безача маьхах кхаьчар вайга котало.

Дукха ха я городашкарей юрташкарей тІема човнаш йийрза. Хьалкхийнай йоккхийча топий, автоматий, бомбай таташ хезанза йола тІехье. Бакъда дуккха бала лайнача лаьтта вежарий кашамашка латт чурташ. Турпалал дагадохийташ дола чурташ. Халача хана вай Даьхе лораяьрашта хьалхашка вай массаза а деккарийла хилар да из.

В. ПЕТРОВ.

7-ча мае город Грозне кхаьчай доттагІала гІулакхаш леладеча Венгерски Халкъа Республика Комаромски областера яах саг чувоагІа комсомольско-кагирхой делегаци.

Цунна керте латт Комаромски обкома комсомола хьалхара секретарь Имреш Киш.

Аэродроме хьаьшашта духьалбаха хилар республика комсомольски болхлой, пионераш.

Цу дийннахье а венгерски доттагІаша В. И. Ленина памятника хьалхашка зизаш дехкар, ишта дакъа лаьцар Дай-мехка Сийлахь-боккхача тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизара хетаяь хиннача торжественни собране.

Вайцига йоаккхаргйолча хана Венгрера доттагІий дакъа лоацаш хилар Коталон 30 шу дизара цІей дездеча, хІаьта республика предприятешка, колхозашка, совхозашка хургба, вІашагІкхетаргба студентащца, исторически а езача а моттигашка хьожаргба.

СУРТА ТІА: венгерски доттагІий В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа.

В. Елизарова сурт.

АЗ ДОККХАЛ ДУ

ЦІеча Эскаре ший шера совгІа гІулакх даь тІемахочун говзал дикка Іомаяь вар со тІом болалуча шера. Эскаре гІулакх ду ха чакхъяла йоаллар. Са а со санна цІаберза ха йолча кагийча наьха а уйлаш граждански вахаре оахош дергдолчох, кара лоацаргйолча маьршача профессех, маьршача вахарах йизза яр. Уж уйлаш цхьан юкъа йита йийзар гийшача балхах фашисташа тІом хьоабар бахьан долаш.

ШоллагІча Украински фронта 61 гвардейски дивизе 187 полке хилар со тІом беш. Юххьанца 102 миллиметрови минометa минометчик, цул тІехьагІа полка разведывательни отдела разведчик волаш. Сай полкаца Сталинградера ваьнна Берлине кхаьчар со. Дукхача наькъашка, дукхача мехкашка гІолла чакхъяьлар тха полк. Цхьаццайолча хана халагІа, кхьаццайолча хана аттагІа хулар уж наькъаш. Цхьабакъда мел йоккха хало тІаоттарах котало йоаккхаргхилар шек хилацар тхо. Тахан аьттув баьнна беце а кхоана котдаргхиларах тийша вар хІара са новкъост. Халача тІем тІа майрал, денал гойтар царех дукхагІа болчар. Шаккха бицлургбоацаш дег чу бийнаб сона тха полкера воккхагІвола лейтенант Советски Союза Турпал Минашевский. Советски Союза Турпал пулеметчик Пономарев Иван, тха разведка командир хинна воккхагІвола лейтенант Иван Николаевич Войко, Локтин Николай, кхыбараш. Цар а уж санна болча полкера кхыча салташа а шоай са ца кходеш фашисташта духьале яр бахьан долаш тха полка шозза деза совгІат делар: Ленина ордени, Кутузова ордени.

Хьалхара орден Сталинград бахьан баьча тІемах елар. ШоллагІа яр — Кутузова орден, Харьков мукъайоаккхаш полка карагІдаьнначох елар. ЧІоагІа хала хилар фашистий кара из город яккха. КхозлагІа шоай оборона оаха хоадайнча мара мукъаялийтанзар цар город. Во сурт дар мукъаьккхача Харькове тхона духьала эттар. Май бутт бар.

БІаьстан Іалама хозлено гетгара нйрча хетийтар дохадаь цІенош, кагьяь карташ, тийда гаьнаш. Тхона духьала баьхка нах белхар тхона мархІа а бетталуш. Вешта, из-м тхона хьалха гуш дацар. Фашистски оакхарий массазара лер яр из. Цу тайпара сурташ дар тхо дІа мел кхаьчача, оаха мукъа мел яьхача моттигашка: Польше, Чехословаке, Венгре, кхычахьа.

Къаьстта белгалдаккха довсса цу мехкашка тхо, советски салтий, Іалаьмате дика тІаэцар. Кортамукъале яхьаш гена вола советски салте вошa, воІ санна мара бе ца хеташ бар уж. Цу шерашка хиннар дагалаьцача цу мехкий къаьмашцара доттагІал, вошал цІаккха дохалургдац аьнна хет сона.

ТІом болабеннача хьалхарча деношка денз хІара советски салтечоа санна дагадоаллар сона а Берлине кхоачилга. Кхоачашхилар дагалаьттар: фашистски бІу бохабеча дакъа лаца аьттув баьлар са. Халача тІем тІа хала хьахецар моастагІаша хІара цІа, хІара улица. Шоай тІеххьара сахьат кхаьчалга ховш болча цар чІоагІа дорхбенна духьале йоа. Берлин йоаккхаш тха полко моастагІчун йоккха юго-восточни группировка йохайир.

Из йохаяр бахьан долаш командоване баркал оалаш грамота елар сона а кхы дуккхача салташта а. Дай-мехка Сийлахь-боккхача тІем тІа тийна «За отвагу» «За взятие Берлина» яха а кхыйола а, еррига ш а ялх медаль я са.

Б. ГИРИХАНОВ,
Грозненски маькха комбината фрузчик. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема ветеран.

Цун сурташ дагадоагІа

Грозне дуккхача шерашка бахаш хьабоагІача наха дуккхавешта хІанз а тІехьа дагадоагІа фашистски Германе вай мехка духьала тІом болабаьча шера города майдашкен улицашкен доахкаш хинна цу тІемах дола сурташ. Царна юкъе къаьстта белгала дар «Грозненский рабочий» газета редакце болх беш хиннача художника Шаталов Гавриил Андреевича дехкаш хинна сурташ. Политически чулоацам кІоарга болаш, художественно хоза кийчдаь, моастагІчул вай котдаргхиларах тешавеш дар уж. Царех цхьанне тІа ваьккхавар Гитлер, ЖІаргаш дагІача кашмашта юхе латт из, гувна тІа гуш долча, хьалха дІаяхача ханашка эрсий эскаро бохабьча тевтонски рыцара, татарски хана, Наполеона сурташка а хьежаш. ТкъоалагІча бІаьшереч палача хетт: «Малав тІеххьара? Со шоана тІехьа ва». Цу сурта кІала яздаь латт: «Со а шоана тІехьа воагІа» Гитлера йоах, аьнна. Из плакат хьалтеха дар 1941 шера июль бетта. ХІаьта август бетта Г. А. Шаталов ше фронте вахар. Из тІом беш хиннав Сталинграде, Курске, Днепра тІа, Венгри мукъайоаккхача, кхычахьа. Цу исторически тІемай сурташ даьхкад художника.

— Цкъа Будапешта юхе эскара цхьан зенитни даькъе нийсвелар со, — яхаш дувц Г. А. Шаталова — Со тхоай штабе дІаваха кийчвеннача хана «Танкаш!» аьнна хоам бир. ХІаьта из зенитчикашта дукхъашха хьалха этта гІулакх дацар. Цар йоккхий топаш самолеташта ерташ яле а цІаьхха чухьийлхача танкашта духьала тІом бе бийзар зенитчикий. Уж боханзар дага а доацаш уж танкаш тІаяхкарах. Батареяна гонахьа яга йолаелар фашистий иттех танк. Цига шийна дайнар хьахьокхаш сурт диллад Г. А. Шаталова.

М. ПАШКОВ.

СССР Лаккехьарча Совета Президиуме

СССР Лаккехьарча Совета Президиумо къахьегаме доккхий толамаш дахарах а цхьаьна предприяте цIенен хьинарен болх барах а ухх шера 21, 22, 24 апрелерча УказгIа къахьегамхой ветераний йоккхачу группана Къахьегама Сийлен III степена ордон еннай.

Цу даькъе Нохч - ГIалгIай АССР-е гIолла:

(ДIаходолар. Доладур № 56 йолча «Сердало» тIа).

Дзортова Ахьмада Марема — Малгобекски маькх еча завода бод лелабечоа.

Перков Михаил Николаевича — Ассински консервин заводе машинашн оборудованин нийсъечоа.

Ханова Елена Димитриевнана — Черменски чхьагIара завода разливочно-укупорочни машиний машиниста.

Шубникова Антонина Ивановнана — Грозненски консервин завода болхлочоа.

Синюхаев Степан Афанасьевича — «Грознефть» объединене бувзама контора мастара.

Джаутханова Лайлайна — «Чечено - Ингушстройматериалы» производственни объединене № 2 йолча гIишлой материалий Грозненски комбината материалаш тIайоттачоайIойозхачан.

Нежечкина Анна Александровнана — «Чечено-Ингушстройматериалы» производственни объединене № 2 йолча гIишлой материалий Грозненски комбината мастера.

Олейникова Анна Степановнана —«Чечено-Ингушстройматериалы» производственни объединене № 1 йолча гIишлой материалий Грозненски комбината кирпишк йоттачоа.

Пешина Мария Григорьевнана — «Чечено-Ингушстройматериалы» производственни объединене Гудермесски кирпишкий завода кирпишкаш йоттачоа.

Хасуев Алты Геланович — РСФСР гIишлоний материалий промышленноста Министерства Нохч-ГIалгIай карьерvправлене экскаватора машиниста.

Амирханов Руслан Увайсовича — «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна мастера.

Дукаева Зура Джалиловнана — «Чечингсельстрой» треста № 921 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна штукатура.

Скотников Борис Ивановича — «Чечингсельстрой» треста механизаце управлене экскаватора машиниста.

Трукин Евгений Павловича — «Чечингсельстрой» треста автотранспортни контора автомобила водителя.

Хамзатханов Саид - Хьасан Магомадовича — «Чечингсельстрой» треста дIа-юха лелача механизированни колонна комплексни бригада бригадира.

Тесаев Бекана — кхачан машиностроене Аргунски завода плотника.

Межидов Ахьмада — «Вторчермет» Нохч - ГIалгIай республикански управлене болхлочоа.

Арсаева Анна Семеновнана— Грозненски производственни швейни объединене раскройщицана.

Ахтеньева Ксения Ивановнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Гончарова Нина Федоровнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Крымцова Валентина Александровнана — Грозненски производственни швейни объединене швея - мотористкана.

Кучерова Любовь Демьяновнана — Грозненски кога гIирс беча фабрика заготовщицана.

Мирзоян Божож Хачатуровнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Мурзина Алла Михайловнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Погорелова Татьяна Акимовнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Тарасенко Татьяна Васильевнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Хасанова Тамара Якубовнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Шаранова Нинель Макаровнана — Грозненски кога гIирс беча фабрика пришепляльщицана.

Перепечаев Павел Егоровича — Грозненски ацетонови завода электромонтера.

Абасов Али Абдулгамидовича — Малхбоалехьарча электросетий электрослесара.

Иванкин Николай Георгиевича — «Дагсельэлектросетьстрой» треста № 66 йолча механизированни колонна электромонтера.

Кизимов Николай Ивановича — № 2 йолча ТЭЦ ныш леладеча машиниста.

Мирошкина Вера Алексеевнана — № 2 йолча ТЭЦ смени мастера.

Морозов Виктор Васильевича — Малхбузехьарча электросетий воккхагIа волча электромонтера.

Новоятлов Николай Васильевича — «Грозэнергоремонт» предприята электрослесара.

Скрылев Алексей Петровича — Грозненски ТЭЦ электрослесаря-прибориста.

Бабенко Василий Ивановича — Грозне локомотивни депо машиниста.

Бредихин Николай Григорьевича — Гудермеса локомотивни депо слесара.

Дагалов Саидбека — Гудермес станце башмачника.

Кодзоева Атабе Фатимайна — машиннаькъа Грозненски отделене хий Iалашдеча пункта машиниста.

Козлова Ксения Васильевнана — Гудермеса вагонни депо осмотрщика.

Кривоносова Зинеида Григорьевнана — машиннаькъа Грозненски дистанце монтера.

Лаврик Алексей Степановича — Гудермеса локомотивни депо машиниста.

Маркин Анатолий Григорьевича — № 3 йолча путевой машинни выправочно - подбивочно отделочни машина машиниста.

Марков Виктор Евдокимовича — сигнализацен бувзамен Грозненски дистанце электромеханика.

Попова Галина Павловнана — Грозный станце сигналисткана.

Синельников Иван Георгиевича — наькъа Гудермесски дистанце наькъашта волча мастера.

Вакуленко Петр Ивановича — Гудермеса вагонни депо осмотрщика.

Федоров Александр Ивановича — Грозненски погрузочно - разгрузочни балхий механизированни дистанце крана машиниста.

Шелпаков Сергей Александровича — «Джалка» совхоза трактониста.

Заниев Мусайна — Грозне вагонни депо слесара.

Блинов Василий Дмитриевича — Сунженски лесокомбината крана машиниста.

Вараев Кука Мацуевича — Ермоловски леспромхоза мастера, Грозненски район.

Машкаев СаIид-Эмина —Веденски лесхоза автомобила водителя.

Абакумова Анна Николаевнана — «СевКавнефтегазстрой» объединене № 12 йолча специализированни управлене слесара - газорезчика.

Абдурзаков Жалух Алилыгиреевича — «СевКавнефтегазстрой» объединене механизаце управлене автомобила водителя.

Величко Василий Александровича — «СевКавнефтегазстрой» объединене № 12 йолча специализированни управлене слесара - газорезчика.

Егорова Любовь Ивановнана — «СевКавнефтегазстрой» объединене № 9 йолча гIишлон управлене каменщикий бригадира.

Иноземцев Николай Алексеевича — «СевКавнефтегазстрой» объединене № 12 йолча специализированни управлене слесара - сантехника.

Конов Александр Савельевича — «СевКавнефтегазстрой» объединене механизаце управлене крана - трубоукладчика машиниста.

Плиев Ахмед Косумовича — «СевКавнефтегазстрой» объединене механизаце управлене крана машиниста.

Тупицин Иван Емельяновича —«СевКавнефтегазстрой» объединене № 12 йолча специализированни управлене слесара.

Шатский Владимир Федоровича — «Союзмонтажгаз» треста № 8 йолча специализированни монтажни управлене электросварщика.

Шпак Алексей Ивановича —«СевКавнефтегазстрой» объединене № 12 йолча специализированни управлене электросварщика.

Баракоев Iумарий Махьмада — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода кокальщика.

Бовзенко Егор Демьяновича «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода котельщика.

Гарин Николай Федоровича — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода мастера.

Жмакин Виктор Еремеевича — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода токара.

Квитной Андрей Васильевича — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода токара.

Луничкин Павел Кузьмича— «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода стерженщика.

Шинкова Клавдия Ивановнана — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода токара.

Шкробот Ярослав Федоровича — «Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода слесара.

Бикаев Ахмед Албастовича— № 7 йолча наькъий ремонтно-гIишлон управлене автомобила водителя, гор. Грозный.

Мишутушкин Михаил Александровича — № 505 йолча наькъий участка автомобила водителя, Шелковской район.

Шиалова Асия Усмановнана — 1546 йолча наькъий производственни участка асфальтировщика.

Багдашкин Леонтий Константиновича — А. Д. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Белько Александра Петровнана — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Бешаев Ваха Сайдаевича — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината слесарий бригадира.

Борлуцкий Александр Сергеевича — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината компрессорий машиниста.

Бутенко Виктор Сергеевича — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Дамбаев Хасмахьмада — «Грознефтехимремонтстрой» треста № 3 йолча ремонтно - гIишлон управлене лаьтта оахкарий - бетонщикий бригадира.

Жукова Нина Ефимовнана— СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината аппаратчицана.

Зайцев Александр Васильевича—СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината аппаратчика.

Иванникова Мария Павловнана — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Иванов Борис Максимовича — Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Казанин Петр Наумовича — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода газосварщика.

Керпус Иван Петровича — «Грознефтехимремонтстрой» треста механизаце участка тракторни подъемника машиниста.

Кимаев Мухьади Мовсаровича—В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Кузьменко Николай Николаевича — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината воккхагIа волча аппаратчика.

Мирошниченко Николай Ивановича — «Грознефтехимзаводы» производственни объединене производственно - товарни контора оператора.

Морозкин Валентин Яковлевича — А. Д. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Пахомов Владимир Павловича — Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Попикова Любовь Трофимовнана — «Грознефтехимремонтстрой» треста № 1 йолча гIишлон - монтажни управлене арматурщикий бригадира.

Сальников Леонид Федоровича — «Грознефтехимремонтстрой» треста № 2 йолча ремонтно - гIишлон управлене мастера.

Симкина Людмила Дмитриевнана — «Грознефтехимзаводы» производственни объединене производственно - товарни контора оператора.

Слюсарев Юрий Андреевича — А. Д. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Степовиков Александр Яковлевича — Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Стукалова Нина Федоровнана — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината йоккхагIа йолча аппаратчицана.

Тиханков Александр Елисеевича А. Д. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Ткач Анатолий Федоровича — А. Д. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Феденко Валентина Семеновнана — «Грознефтехимзаводы» производственни объединене производственно - товарни контора оператора.

Ханзина Людмила Александровнана — Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIа волча оператора.

Хмелевская Людмила Марковнана — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината аппаратчицана.

Цыганкова Галина Кирилловнана — Н. А. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Шевченко Надежда Михайловнана — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

***

ХЬАЙБАЙ БОАХАМА—ДИКАГIЙОЛА ТЕХНОЛОГИ

ХЬАЙБАЙ КОМПЛЕКС ХЬАЛЪЕЧА

ТIеххьарча хана боккха тергам тIабоххийт партен правительствас хьайбаш леладелга промышленни ларда тIа даккхара. Довхан, жа, коа тIара оалхазараш лелаедара нийслагIча пятилетке хьаьнь яьнна а хIаьта хIана хьаеш а дукха хьайбай комплексаш я вай республике. Царех цаI Гудермесски района «Терек» совхозе хьаеш я хIана.

Цу комплексе хургья хIаране чу шишша бIаь етт лоаттабе йиш йола кхоъ, 178 шинар леладе йиш йола цаI, 342 Iасилг кхедара хьаяь цаI помещенеш, амбулатори, довкъара цех, дезинфекционни блок, цхьанне чу кхоъ тонн, шоллагIа чу ялх тонн шура чакхъяккха торо луш йола ши блок, силос, кхо лоаттадара лаьрхIа вIаштIехьъяьха моттигаш. ПаргIатен йоккхей я комплексе болх беш хургболча наха лаьрхIа хьаеш йола помещени а. Уж ерригa помещенеш йоахъеш хургья лаьрхIа яьхкача турбаш чу гIолла дIайха хий чу а хецаш. Проектага хьежжа хьайбаш латтача помещенешка Iан замалахьа 18—20 градус йIайха хургья. Доахан детташ, хьайбашта хий моладеш, чура нувхаш, кхо дIадоvккхаш дергдола балхаш механизмай новкъосталца кхоачашдергда.

Шалински районерча хIана М. Тасуева кулгалдеча МСУ-с 1973 шера хьае йолайир «Терек» совхозера хьайбай комплекс. ХIаьта проектагIа 1974 шу чакхдоалаш эксплуатаце дIаяла езаш а яр. Из объект ший ханнахьа яь яккха карагIдалацзар. Бехк МСУ хьалха хиннача кулгалхой бар. КIезига йоакхо йир цар шоай ханнахьа комплекс хьае йолаяра а из яь яккхара а. Хьалха нийсдаланйта хинна кхоачамбоацараш дIа а даьха хIана тIатеIIа комплекс хьалъеш боахк гIишлошъераш.

— Совхха июль бетта со укх объекте венача хана укхаза болх беш кхойтта саг мара вацар. Лард йоллара сангараш яхар мара кхы даь хIама дацар,—дувц комплекс еча хIанз кулгалдеш волча участка начальника Ильясов Рамзана. — Кхойтта сагага дукха болх булургбацар. Из кхета а деш объекте болх бе Бачи-Юртара, Курчалоера, хIаьта Энгель-Юртара нах боалабир аз. Берригаш а бIаьн ши саг. ХIаьта царна дукха гIулакхаш де карагIдаьннад хIанзале.

Дика вIаштIехьдаьхад наьха балха хьалаш. Столови, цIе уголок чуйола шинъ цIа ца болхаш бисача наьха салоIам вIаштIехьбаккхара шинъ — чархаш тIа латта йинъ вагон я. ЦIеча уголоке телевизор, радиоприемник я. Газеташ, журналаш да.

Машинашца Iуйрийна бархIлагIчох ах сахьат доалаш юрташкара балха хьабоалабу нах сайрийна пхи сахьат даьлча цIабут. Шоаех еча йоакхонга хьежжа хьинаре къахьег цар. Хьа а яь эксплуатаце дIаеннай довхана лаьрхIа йола ши помещени. Цар чу хIанз довхан латт. Дукха хIама дисадац хIанз кхыйола объекташ яь яхара а. Пенаш хьалдетта, тховнаш тахка я еррига а помещенеш. Транспортераш, хьайбашта хий меладу установкаш увттаеш, кхыдола чухьнахьара балхаш деш да хIанз. Уж балхаш дераш «Сельхозтехника» республикански объединене новкъоста Баликоева кулгалдеча ПМК-ра электрикаш ба.

— Вакъдар аьлча, во бу цар болх. Хьадер во ду ала йиш яц, цхьабакъда цхьан дийнахьа баь чакхбаккха йиш йола болх беш цхьайолча хана шинъ-кхоъ ди доаду, — йоах Ильясов Рамзана. — Бахьан фуд? Цхьан дийнахьа ПМК-ра вай кхоъ электрик хул комплексе болх беш, цунца цхьана кхаьнена метта цаI мара ца воагIаш моттигаш а нийслу. Из бахьан долаш йIаьхлу комплекс эксплуатаце дIаяла еза ха.

Канализаци, отоплени еш «Чечингколхозстрой» объединенера наькъаш дуллаши уж тоадеши йолча новкъост Серова кулгалдеча бригадера болхлой ба укхаза. Раьза ба цар беча балха совхоза директор У. Осмаев а, МСУ кертера инженер Е. Депутатов а, Р. Ильясов а.

—Дикен сихен ду цар шоаш хьадер, — йоах бригада болхлоех Е. Депутатова, — Отоплене, канализаце турбаш чу латтаргдола хий Iай гIорадергдоацаш боарамагIа кIоарген сихен лаьтта кIала йоахк цар турбаш. ХIанз уж лаьтта тIахьекха дIакъайла а яьха асфальт йилла кийчлуш ба. ХIаьта комплекс хьаераща юкъе къаьстта дика къахьег дакчан пхьара Бисултанов Амеже, кирпишкех пенаш хьалдоттача бригада кулгалхочо Ильясов Хож-Ахьмада, кхычар.

— Комплекс хьаеш боахкарашка ала хIама дий хьа, — цар беча балха раьза вий хьо? — хетт аз совхоза директорага нов. Осмаевга.

— Раьза миштa хилац? Ильясов Рамзан укхаза венача хана даь ер ма дий аьнна хIама дацар. ТIадоагIача шера июль бутт чакхбоалаш комплекс яь йоаккхаргья, аьнна Рамзана сайга аьлча тешанзар со. Теша хала а дар. КIезига яр гIишлон материалаш, кIезига бар болхлой, — йоах Осмаева. — Цхьабакъда хьинар долча Рамзана сиха юстардаьккхар кхоачамбоацараш. Цо цхьан хана аьннар кхоачашдергхиларах хIанз цхьаккха тайпа шеко яц са. ХIаьта МСУ кулгалхошта, къаьстта Ильясов Рамзана дег тIара баркал а оал.

МСУ болхлоша кхы а цхьаькха доккха совгIат деш латт совхоза къахьегамхошта. Ткъо сага лаьрхIа бани я Энгель-Юрта хьалъеш. Укх шера январь бетта е йолаяь из дукха хIама ца эшаш яь яьккхай.

—Ткъаь иттлагIча мае эксплуатаце дIалургья оаха из объект, — йоах Е. Депутатова. — ХIаьта хьайбай комплекс июнь бутт чакхбоалаш яь йоаккхаргья. Хургйолча КПСС XXV съезда сийна цу тайпара социалистически декхар тIаийцад Ильясов Рамзана кулгалдеча участка коллективо.

— Иштта социалистически декхар тIаийцад тха гIишлошъераша, — аьнна чIоагIлду Депутатова аьннар Рамзана.— ХIаьта лаьрхIар кхоачашдергхиларах бIубенна а ба берригa болхлой.

М. ХАМАТХАНОВ.

***

Московски области Мытищински районе толамца кхоачашъеш я продукце «дикала пятилетка». Района коммунисташа декхар оттадаьд — изделеш дуккха яхаргйолаши тешамеи хулийтилга чIоагIа лакхдеаьнна. Из кхоачашдергда производства культура лакхъяра, къахьегам вIаштIехьбоаккхилга эргадаьккха тоадара, коллективашкара кхетама болх тоабара наькъаца. 53 районни предприяте шера миллиард гарггача сома продукци арахец. Цу продукцех 1971—1974 шерашка паччахьалкхен дикала Знак енна я 73 издели. 1600 болхло шоай клеймо а йолаш продукци арахеца бокъо йолаш ва. Укх шера дикала Знак енна изделеш бIаьннега дIакхоачае лерхI.

Коммунистически къахьегама предприяти производства лакха культура йола «Пролетарская победа» яха фабрика — области къаьнагIа ярех я. Цо арахец берий барзкъашта лаьрхIа-зинпаши мозшоши. Царех итт тайпа паччахьалкхен дикала Знак енна да.

Укх шера хьалхарча квартала план толамца кхоачашъяьй.

СУРТА ТIА: фабрика художественни мастерске ассортименти кабинете.

А. СТУЖИНЕИ
В. КУНОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

***

ЯЛАТ ДIАДИЙНА ДОАЛАШ ЛАТТ

Дикача къахьегама толамашца накъабаьхкаб юрта механизатораш Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIем тIа Котало яьккха 30 шу дизарга. Республика дуккача совхозашкеи колхозашкеи дIайийна яьннай бIаьста юв культураш. Республика бIарчча хьайипача 183,4 эзар гектара тIа дIайийна яьннай бIаьсти юв культураш, вешта, планах 95 процент. Соахка укх хана дIадийна хиннача 30 эзар гектар совгIа хул из.

БIаьсти культураш дIаеера план кхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Грозненски, Надтеречнин Шелковскойн районий боахамаша.

Керттера культура — ялата, мошача доакъараи силосаи лаьрхIа хьажкIаш 73 эзар гектара тIа дIайийнай, вешта, планах 94 процент. ПланагIа лаьрхIачул дукха дукхагIа дIайийнай хьажкIаш Ачхой-Мартановски, Веденски, Надтеречни, Урус-Мартановски районашка. Ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай 32,7 эзар гектара тIа, из да план 102 процент кхоачашъяьлга.

Дукха тIеххоачашъяьй из культура дIаера план Ачхой -Мартановски, Грозненски, Надтеречнин Урус-Мартановски районий боахамаша.

Из культура дIаера балхаш чакхдоалаш латт Назрановски района совхозашка.

Республика дуга кхедераша укх шера из культура дIае лерхI 5800 гектара тIа, хIанз дIайийна яьннай из эзар совгIа гектара тIа, цунах 745 гектар Гудермесски районеи 265 гектар Шелковской районени йийнай. Дуга дIадера балхаш соахкарчул сихагIа лел укх шера.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Жа даххар дика лел Чарджоуски областерча Чаршангински районерча Кирова цIерагIча колхоза воккхагIволча жа Iуп Аралов Турсуна бригаде. Жа леладераша дош деннад хIара бIаь жийна тIехьа 143 Iахьар кхебе.

СУРТА ТIА: Аралов Турсун керда Iобаьча Iаьхарца. Ткъаь пхинъ шу совгIа ха я цо жа доажаду. Болх дика барах цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

К. НАЗАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

***

КУЛЬТУРАШТА ГIУЛАКХ ЭШ

Ховш да, оасарах цIенача кхашка хьувкъам лакхагIа хулга, кхыйола еррига агротехнически бокъонаш йизза кхоачашйича хIаьта а.

Культураштa чIоагIа эшаш йола лаьттанцара тIоадали хьоанали дIаувз оасара баьцаша, нагахьа санна уж цIенъяь дIа ца йоахе. Оасара баьцашца хьа а хулаш, тIаккха культурашка дIаяржача садоахкача хIамаша чIоагIа зе ду.

Из зулам ца хилийта вай республика боахамашка кхаш цIена леладе торо йолаш я.

Дика пайда боалаш гIулакх да хьатIадаьннача ялата юкъера бIеха баьцаш дIайоахаш химически оасар делга.

Атразин яхача гербицидах дикагIа пайда боал ялат дIаделе а дIадийна из хьатIадалале а тессача. ДIадахача шера из гербицид республика ерригача зонашка тассарах дика пайда баьлар, культурай хьувкъам лаккбелар.

Гикаловски опытно - производственни боахаме атразин тессача 96 гектарах хIаране тIара 73 центнер фуалъяьха хьожкIаш яьхар. Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза 150 гектарах хIаране тIара 63,5 центнер яьккхар. Иштта доккхий хьокхамаш да Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза, Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза.

Хьалха латтача хьажкIаш лелаераша хьажкIаш дIаеле тракторни опрыскивателашца кхашка дIатосс из гербицид, цхьан гектара 300—400 литр хих 6—7 килограмм препарат тохаш. Из даьчул тIехьагIа фу дIаделе еча культивацеша лаьттах дIаэю из. ХьажкIаш дIайийначул тIехьагIа кIалтIадаьха макхаш токхадеш тосс из препарат.

ДIадувча фуця цхьана атразин тохилга дика гIулакх да.

ДIадахача шера Сунженски района XX партсъезда колхоза механизаторашна шоай мастерской хьа а яь хьажкIаш ювча сеялка тIа оттайир молхаш тоха приспособлени. МутIарашкара оасар доагадора, хIаьта мутIарашта юкъера дар культивацени йийя дIадоаккхар. Иштта беча балхо цхьан гектара тIа тосса гербицид 2,5—3 килограмм кхое торо хулийт. ХIаьта химически оасар дарга дIадодар шозза кIезиглу.

Нагахьа санна ший ханнахьа гербицидаш тайсвеце, 5—6 лорд яьннача хьажкIашта 2,4Д яха аминни тух тох. Цу препарата 2 килограмм 35—50 метр хица эйича цхьан гектара кхоачам ба.

Нийлхача кхашка 15—20 процент лохагIа хул хьувкъам. Лаьттах доаллаше фу вардол е хьатIаьянача баьцовгIех медведка, проволочник яха зeпера садоахка хIамаш лат.

Фу де деза лаьттах доаллача хана фу талхаргдоацаш, баьцовгIаш йоврийоацаш?

Молхаш еттача машинашца ТМТД яха препарат тоха еза боахамашка шоаш кийчдаьча фуна. Из препарат цхьа тонн фуна шинъ килограмм техача тоъаргья. Калибровка а яь заводера дена фу из де ца деззаш молхаш теха хул.

Лаьтта боаллаше хьажкIа фийг варболаргбоацаш дика дIоахденнача лаьтта мара фу дIадолла йиш яц. ХьалхагIа дIайийна хьажкIаш нийлхеи баьцовгIаш низ боацаши хул. ХIаьта боагIача боарамагIа кIоарга дIадолла деза фу.

ХьажкIаш дIаюврийолча кхашка апрела хьалхарча ах бетта тохкам бе беза проволочник, медведка яха зуламера садоахка хIамаш йий хьожаш. Цу хана уж йий хьажа хала дац. Лаьттан тIера хьаьахкача хьагучайоал уж къоргашкара. Цхьан квадратни метра тIа цар 3—5 личинка хилча тукови сеялкаца мутIараштa юкъе гранулированни суперфосфатаца яь гербицидаш тосса еза.

Нагахьа санна хьажкIа кхашка медведка йолга гучадаьлча тукови сеялкашца цхьан гектара 20 килограмм кхоачийташ молхаш теха приманка тосс. Из ишта кийчъю: Iанарца дестадаь кIина, хьажкIай, мукха фийгаш генарий даьттала корчаду, тIаккха цунах 80 процентни хлорофос тох. Лакхе мел могадаьр лерттIа кхоачашдойя лаьтта дIадийна деррига фу ханнахьа хьатIа а дарга хьажкIаш дика а хьувкъаргья.

М. УРМАНЧИЕВ,
баьцовгIаш лораяра республикански станце начальник.

***

СОВГIАТО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

«Сельхозтехника» районни объединене (управляющи нов. Цугнев, парторганизаце секретарь нов. Хантыгов) болхлоша чIоагIа деган гIоздаьннеи шоай коллективах доккхал деши тIаийцар 1975 шера 26 мартера Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Цу УказагIа Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай Назрановски «Сельхозтехника» объединене коллективана цо 1974 шера хьувкъам чуэцачеи цIаозачеи даьха толамаш бахьан долаш.

Де а доагIаш ду коллективо доккхал. Из совгIат кхачар йоккха сийле я. НийслагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра коллективана карагIдаьна хIамаш бакъдар да из. СовгIат далар — из да производственни хьокхамаш лакха хилар, объединене дуккагIболча болхлоша хьинар ца яходеш къахьегарах даьккхад из. 1974 шера производственни план 117,3 процент кхоачашъяьй коллективо, хIаьта халкъбоахама -мовхьаш дIа-юха кхахьара план — 146,8 процент. Дуккха а тIеххоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план, хIаьта пайда бара план — 131,4 процент.

Пятилетка чакхйоалача шера заданеш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а яха, «Сельхозтехника» районни объединене коллективо 1975 шера доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцад шийна. Укх шерен бIарччача пятилеткан план дерригача хьокхамешта ханал хьалха, 25 декабре кхоачашъяь яккха лаьрхIад. Планал совгIа иштта 576 тонно - километр ниiъ бе, 32 эзар тонн халкъбоахама мовхьаш дIадахьа, планал совгIа 6600 сома пайда бе, 2500 сома маьха доагор кходе лаьрхIад.

Объединене болхлой шоаш деша дай ба. Цар даьсса хилац из, хьадлача гIулакхаща чIоагIду, дикача производственни хьокхамашца кхоачашду.

Пятилетка чакхйоалача шера хьалхара квартал кхоачаенняй. Цхьабакъда объединене болхлоша толамаш доахаш дIаяхийтай из. Квартальни план тIеххоачашъяьй. ПланагIа 151 эзар сома маьха де дезаш хинна балхаш 153,7 эзар сома кхоачашдаьд. Халкъбоахама мовхьаш дIа-юха кхахьара план 113,6 процент кхоачашъяьй. 113 процент кхоачашъяьй кхашка удобренеш дIаккхахьара план —10200 тонн органически удобренеш дIайихьай. Планаца доацаш даьд 46200 кубометр лаьтта ахкара балхаш.

Къахьегама овсарле лакха йолаш халкъбоахама мовхьаш дIаккхухьача хьалхагIа а санна белгалбаьннаб шофераш Аушев Бехьаудди, Арзиев Бек-Хан, Баркенхоев Ювсап, Султыгов Макшарип, Эстамиров ИбраьхIам, Оздоев Исроапал, Султыгов Або, кхыбараш.

СовгIато «Сельхозтехника» объединене болхлой дегаш ура а оттаду, къахьегаме керда толамаш дахара царна декхараш тIа а дожаду. ХIаьта цар шоай са ца кходеш къахьегарца, шоай къахьегамах хьахуралсамдаккха, 1975 шера социалистически декхарашка шоаш лекна дош сийленца кхоачашде гIертарца жоп лу шоай къахьегама иштта мах барах.

ХIанз тIагIертта къовсам лоаттабу цар бIаьстан юхье кхашкара балхаш шоай ханнахьа кхоачашдар санна йола лоархIаме кампани толаме чакхъяккхар, дерригача хьокхамашта оттаяь пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр, паччахьалкхен органашка деча хоржамашта дикача къахьегама совгIатана нахъбаккхар духьа.

Н. СМИРНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ БАХЬАН ДАР

Цу хана, 45-гIча шера мае, Ричард Белл 21 шу даьнна вар, джипа водитель волаш гIулакхе вар из. ХIанз Къулбехьен Дакот яхача штата Уотерфрант городе типографе наборщик волаш болх бу Белла. Цо дег тIара раьза а волаш хьаелар сога «Файтинг 69 сентинел» яхача дивизиони газета къаьна номер. Хьалхарча оагIув тIа кепатеха да: «Даькъала хийла англо-советски - американски тIема союзо немецко - фашистски гIаьрахой эшабеш яьккха котало!» аьнна эрсийи английскии металла йоазув даьча транспаранта хьалхашка, американцашка моаршал хоатташ даькка советски эпсарий сурт.

Эльбе хиннача вIашагIкхетара доакъашхо хинна цхьаькха сона вовзаш вар — цу шерашка арадувлаш хиннача «Пиэм» яхача газета корреспондент Виктор Бернстейн. 1945 шера 27-гIча апреле араяьннача номер тIа шийн аргIапарча тIема корреспонденце тIа цо яздора: «Массанахьа, лакхера деиз лохерчунга кхаччалца, дивизиони инаралагара блиндажашкарча кагийча нахага кхаччалца, ЦIеча Эскарца вIашагIкхеташ хIаравар ше-ше хьалха хила гIерташ вар. Цхьан танкисто иштта дийцар сога: из бахьан Европе гIолла чакхдаьннад тхо, хIаьта а са бац безам пирога сайна йоагIаш йола чIегилг йоае, из бага кхаьчача хана хIаьта а».

29-гIча апреле: «ТIем тIа хиннача вIашагIкхетаро йоайиo яккаштен советски бараштен юкъе барт хургбац яхаш хинна уйлаш» яха корта а болаш Бернстейна статья кепатеха араяьккхар «Пиэма». Цун тIехьагIа араяьннача статья тIа цо яздора «боарам боацаш дика хьоашал ду» советски салташен эпсарашен. «Тхо деррига а, корреспонденташ, — йоахар цу тIа, — раьза дар эрсий тхоца хинна доттагIала уйлаш кIоарген дог цIенеиа хилара а, тIайсагIача ханашка тхоай доттагIий хила чIоагIа безам болаш уж хилара а».

Дукха ха я Виктор Берстейн пенсе а ваха шийн сесагаца Коннектикут яхача штатерча Нью - Милфорд яхача моттиге ваха хайна. Цо раьза а волаш хьадувц тIом хьале Германе американски корреспондент волаш ше баьча балхах, тIемах, ше книжка яздаьча Нюрнбергски процессах лаьца дагадоагIараш. Цо йоах:

— Советско - американски дIа-хьа леладу гIулакхаш кхы а тоадалара бокхха лоархIам болаш ба тешам. Из чIоагIбе йиш я, бувзамаш шердеш соглашенеш еши. Цу тIа цхьаькха да хиланза даргдоацаш, уж соглашенеш шиниа а оагIорахьара кхоачашъеш хилар. Иштта чIоагIлургба тешам а. Со даим хиннав кхоххам кIаьдбара тIехьа...

Аз къамаьл даьча американцашта хьадагаухар советски салташца цIей дездеча хьисапе хиннача вIашагIкхетарел совгIа, бирса тIема деноu а.

Делавер штате Милсборо яхача городе вахача страховой агента Уильям Картера енна хиннай хьалхарча степена Дай-мехка Сийлахь - боккхача тIема орден. Январь бетта 56 шу даьннад цун.

— Со нийсвелар, — дийцар сога Картера, — «Айрон клэд» яха торгови кема лорадеш хиннача герзаца кийчъяьча охране. Аз команда телаш 12 саг вар, хина кIаларча лодкашта духьала тIом бе йоккхий топаши самолеташта етта пулеметаши яр тхога. Гонахьа доккха ха а долаш Англера Архангельске дахар тхо... 35 кемах, царна юкъе тха дар а долаш, 11 мара чакхдаланзар. Архангельске оаха ера ейга танкаши царна лаьрхIа тIема кхоачами, самолетий запасной оатхалаши, консерваши.

ДагадоагIарашкара тахапарча заман тIа доал тха къамаьл. Уильям Кертера йоах:

— Шеко яц, хала ха яр из, цхьабакъда оаха кхетадора эрсий союзника новкъостал эшилга, хала къовсам бар лаьттар. Сона чIоагIа хала хетар, тIом чакхбаьлча вайна юкъера гIулакхаш тIехьтIехьагIа талха доладелча, цу хана хиннача доттагIала хьалаш тIа уж ца дисар. Аз чIоагIа дог доах кхоххам дIахо йодача хана кIаьдлуш хиларга.

Калифорнерча Боуддер Крик городе ваха Джон Куррант а хиннав тIема Архангельске кхача конвоя юкъе волаш. Куррант — Сийлен ордена кавалер.

Оаш енна орден я сога, — йоах Купранта. — ТIем тIара цIавеча хьанйцай аз из. Сона хетар укх тайпара да: цхьаккха дика хIама даллац «шийлача тIемах». Наха дог доах из дIабаьнна хиларга.

Форда тIа гIолла я ца воагIаш фега гIолла вера вайшига Юджин Симпсон.

— Италера арадаьлар тхо, — дувц цо. — наькъа доагIаш Германена бомбаш а етташ советски аэродромаш тIа Iоховшар тхо. Iалаьмате унзара ха яр из, хIаьта тхоах хIаравар дог айденна вар, хIана аьлча моастагIчох лата бахьакаш дар...

ХIанз Калифорнерча Ломпок яхача горблоке вах Симпсон, моттигерча дешара управлене балха ва.

Американски ветеранашца деча къамаьлаша цхьан хIамах тешаву: царна кIордабаьб «шийла тIом». Вай мехкашта юкъе машарни доттагIали оттара тIехьа ба уж.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.
Нью-Йорк.

Шовзткъа шу хьалха коопераце балха венав Мамилов Махье ИбрахIам.

Станица Вознесенски. Укхазарча зIамигача торгови центре я Малгобекски райпо боахаме эша товараш дохка тика. 1957 шера деиз укхаза болх беш ва нов. Мамилов.

Дуккхача шерашка нахаца Iимерза волаш, цар гIулакх деш, товарооборота план хIара бетта тIехкхоачашъеш хьавоагIа торговле ветеран. Дуккхача хана деиз дика болх барах, къахьегамхой хьашташ леттIа кхоачашдарах, коммунистически къахьегама предприяти яха цIи елар тикана.

ХIаьта Сийлен грамоташ а кIезига еннаяц нов. Мамиловна. Цунга я Пседахски, Вознесенски сельпоша, КПСС Малгобекски горкома, горисполкома, райпос, иштта Нохч - ГIалгIай респотребсоюзо, пачхьалкхени потребкооперацеи болхлой профсоюза обкома, Российски потребительски Союза, цул совгIа пачхьалкхен торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза Центральни комитета Сийлен грамоташ.

1968 шера «Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха цIи елар Махье ИбрахIама. Иштта белгалбаьккхаб цун къахьегам. Царна юкъе я Къахьегама ЦIеча Байракха орден, Ленински юбилейни медаль, «Советски потребительски кооперацe тIехдика болхло» яха знак, кхыяраш.

Къаьна кооператор йоаккхача сийленца пакъа а воаккхаш пенсе вахийтар Малгобекски района потребительски общества коллективо.

70 шу даьннад Махье ИбрахIама. Бакъда, из цIагIа-м воагIаваланзар.

Дукха ха ялале райпо правлене хьа а вена болх хьайцар цо. ХIанз Вознесенскерча мебельни тика заведующи ва из.

СУРТА ТIА: И. М. Мамилов.

С. ВОРОНИНА текст
Н. БОРЩЕВСКЕ сурт.

ДIаяхача заман воча гIулакхашта духьала

ДЫНО ХЬЕХАЧА НОВКЪА ГIОРГДАЦ ВАЙ

ДIаяхача замах юхедиса, вай сийрдача вахара новкъадарех цаI да дына хьехамаш, дына гIулакхаш. ХIара денна тоалуш латтача вай вахаре, политически сакхетам тIа-тIа лакхлуча вай наха юкъе хIанз а нийслу тIехьабиса, кхетам кIезига бола, дына гIулакхаш леладу нах.

Нийсача новкъара баьниа уж нах хьакхетабара, царна бизза бола коммунистически кхетам балара тIехьа къовсам лоаттабар хIара советски сага декхар да, эггара хьалха коммунистий, депутатий, комсомольций, интеллигентий а долаш.

Тха юрта Совето а цун депутаташа а цхьабола болх баьб дына гIулакхаш леладарах дола законодательство кхоачашдайташ. ДIадахача шера октябрь бетта юрта хиннача гражданий сходе хержар из законодательство кхоачашдара гIахьожам лоаттабергбола 7 сагах латта комисси. Цун председатель ва юкъерча школа директор нов. Цокиев.

Комиссе членаша кхетама болх бу мурдашта а цар тхьамадашта а юкъе. Тхьамадаши туркхаши тIа а бийха, комиссе заседане царга дIадовзийтар дына гIулакхаш леладара хьакъехьара законодательство.

Тха юрта ба шиъ тоабах бола мурдаш — Кунта-Хьажийи Дени-шейхен мурдаш.

Укх тIеххьарча хана комиссе членаша юрта исполкома заседане хьийхар Кунта-Хьажий мурдий тхьамада Евлоев Махье ИмаIал, туркх Нальгиев Ювсапа Рамзан, мурдаш Оздоев Iумарий Лом-Iаьла, Евлоев ИсмаIалий Аюп, Дени-шейха мурдаш Нальгиев МурцIалий Iаддарахьман, Аушев Къуде Махьмад, Нальгиев Сайта Ахьмад.

Цига дийцар дына гIулакхаш законо ма-яххара мара леладе йиш йоацаш хилар. ДIахайтар саг дIаволлача хана зикар де бокъо йоацаш хилар, дына хьехамаш деш нах тувлабар, къаьстта кагирхой мурдий тоабашта юкъеоззар могийтаргдоацилга.

Царна дийцар венна саг лорашкара даьккха документ а долаш мара каша дIаволла бокъо ца хилар. ХIаьта кашмий наIара дIоагIаш юрта исполкоме хургда. Цудухьа хьалха санна доацаш, саг дIаволлара гIулакх советски законодательствас ма-оттадара чакхдаккха деза.

Иштта мурдий тхьамадашкеи туркхашкеи комиссе членаша дIахайтар дына гIулакхаш леладара законодательство телхадеш бола нах уголовни бехктокхаме озаргхилар.

ХIанз тха юрта яц дына гIулакхаш леладара законодательство телхадеш йола моттигаш. Саг валарах енна лорашкара свидетельство йоацаш веннар дIаволлийтац. ХIаьта байнараш дIаязбеш къаьстта журнал да юрта исполкоме.

Дына духьал иштта къовсам лоаттабар бахьан долаш укх тIеххьарча хана дикка лаьгIденнад тха юрта леладу дына гIулакхаш, кIезигагIа холу уж леладеш бола нах.

Дына хьехамашта духьал лоаттабеча къовсаме оаха оарцагIбоах хьехархой, юрта боахама специалисташ, кхыбола интеллигенташ. Юрта Советон цун депутаташеи шоай сийлен декхар лерхI юрта бахача наьха общественни сакхетами культуреи лакхъяра новкъарло еш дола дына гIулакхаш дIададахара тIехь къахьегамхошта коммунистически кхетам балара.

Хь. СУЛТЫГОВ,
Назрановски района Iаьлий-Юрта юрта Совета председатель.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «ЦаI массанена тIехьа, массава цхьаннена тIехьа». 10.30 — «Обретешь в бою» яха телевизиони художественни фильм. 1-гIа серн. 13.45 — Передачай программа. 13.50 — Документальни фильмай программа. 14.30 — И. С. Тургенев. Литературах йола передача. 15.00 — «Дай мехка гIолла». Туркменски Советски Социалистически республика. 15.30 — Тха иллеши халхараши шоана да. 16.00 — Литературах йола передача. 16.30 — «Бокъонца бола кагирхой». 17.30 — «Саги закони». 18.00 — «Къаман гIулакхаши дин». Малгобекски горисполкома К. Яндиева къамаьл (гIалгIай меттала). 18.15 — Документальни фильм. 18.25 — «Саг, общество, закон». 18.45 —Документальни фильм. 18.55 — 25 эзар тони дуга даккхара тIехьа. «Лаьтта леладерий бIаьстанара гIулакхаш». 19.10 — «Сийлахьа Союз». 19.55— «Обретешь в бою» яха телевизиони художественни фильм. 2-гIа серн. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Московски седкъий» яхача искусства фестивала тIеххьара концерт. Пистедаьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Загадки и отгадки» яха передача. 18.30 — «Дунен халкъий творчество». 19.10 — Киножурнал. 19.20 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.30 — Шоана, бераш. 19.50 — Хоржамашта накъадолхаш. Агитатор В. Г. Васютин. 20.00 — Къонача харжархошта дола концерт.

14 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «БIаьстанара иллеш». 10.00 — Босбола телевидени. «Советски хоккеисташ» яха документальни фильм. 10.30 — «Обретешь в бою» яха телевизиони художественни фильм. 2-гIа серн. 13.45 — Передачай программа. 13.50 — Документальни фильмай программа. 14.55 — Н. М. Пржевальский «Эрсий путешественникаш». 15.25 — «Яздархочун трибуна». В. Липатова къамаьл. 15.45 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 16.05 — «ДоттагIал» яха киножурнал. 16.35 — «Хьайбаш леладерий лоархIамера резерв». Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства керттерча зоотехника З. Р. Бокаева къамаьл (нохчий меттала). 16.50 — Документальни фильм. 17.00 — ВIаши доттагIал, гIо-новкъостал леладара болча Варшавски договора 20 шу дизара хетаяь торжественни собрани. Концерт. 19.55 — «Обретешь в бою» яха телевизиони художественни фильм. 3-гIа серн. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Поэта Мартынов Леонида творчества оагIонаш. 22.10 — Футбол. Кубкаш лелаечар кубок яккхарах йола финал. «Динамо» (Киев) — «Ференцвараш» (Венгрия). Базелера передача. Перерывах — «Спортлото» тираж. Пистедаьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.45 — «Седкъа». Коталон 30 шу дизара хетаьхча телевизиони эстафета финал. 16.45 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.00 — «Разведчикаш» яха Ленина цIерагIча культура ЦIен халкъа театра спектакль.

РАДИО

13 май

6.30 — Юртара вахар (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Моттигерча авторий произведенеш (гIалгIай меттала). 9.00 — Медицински темах йола М. Султаева беседа (нохчий метала). 9.15 — Хоржамашта накъадолхаш «Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат К. Дудуркаева» яха зарисовка (нохчий меттала). 9.30 — «Къона замилхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.00 — Назрановски района гражданий сходера яь передача (гIалгIай меттала). 16.15 — «Пятилетка гвардейцаш» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гIалгIай меттала).

14 май

7.20 — Республикански газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Халкъа тIахьожамхой болх беш ба (гIалгIай меттала). 8.50 — Халхара ашараш (нохчий меттала). 9.10 — Халкъи эскари цхьана да. Беседа (гIалгIай меттала). 9.25 — Ашараш. 9.30 — «Новатор» яха радиоклуб (эрсий меттала). 16.00 — Депутаталла кандидатех дола дувцараш. П. Хусанова — «Юбилейный» совхоза баьцадаараш леладеча бригада бригадир (эрсий меттала). 16.15 — КПСС 25-ча съезда накъадолхаш». «Пятилетка — ханал хьалха!» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.45 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.00 —Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Юкъаг Iдиса къамаьл

Доакъашхой кхерари зем боахарий скептицизми кIала лард йолаш хиннай: дунен халкъашта юкъера энергетически конференци гулъяра хьакъехьа Париже чакхъяьккха кийчон совещани хIама карагI ца доалаш чакхъяьлар. Дунен халкъашта юкъерча пресса фразеологех пайда эцаш, ала йиш я, цу вIашагIкхетаре «пайдаш доаца хабараш дIа-хьа а дувцаш цхьан метте когаш бийтталга». гIулакх саг кIалхарваьккха а тамашийнача компромиссага а ца кхоачадеш, переговораш «дIахо яха моттиг йоацачен «йохарген» кхоачадьа. «КхоалагIча дунейн» индустриальни Малхбузени — шин группа мехкашта юкъера барт вIашагI ца кхеташ долча дешайи вIашдухьаленийн ерригa кIоаргал бакъийр цу переговораша.

Доакъашхой составахи хургйолча конференцена цIи ялара хьакъехьен яьча цхьайолча компромиссаша керттера проблема, цун повестка белгалъелга — кхоачашъянзар, вешта, хургда аьнна хетача къамаьла керттера чулоацам. 18 мохкдоакъашхо шин лагера бекъабелар. США, Европейски экономически общества членашеи Японеи духхьала энергетически дешаш мара дувцаргдац вай йоахар, ма-дарра аьтча, мехкдаьттах долча маьхий боарамах, мехкдаьтта лоаттадеча мехкашка (ОПЕК) Iайнача мехкдаьттдолларех, иштта дIахо. Парижски дискуссешка дакъа лоацаш хиннача ОПЕК членашеи — Алжира, Ирана, Саудовски Араве, Венесуэла,— иштта дегIаухаш доагIача мехкий — Индс, Заира, Бразиле викалашеи дIадехар энергетически проблемаш ювцара дош деррагача дунеи тIа эттача бедала, продовольствен «кхоалагIа дуне» экономически дегIаахара эша новкъостал дареи хьалаца айхха бувзам болаш ювцар. Кхыча дешацца аьлча, уж дIахо а дIадехаш ба дунеи тIа шоай ресурсашка дуккхача къамий монополеша эксплуатаци елга дIадаккха гIертача, дегIаухача мехкацца дуккхагIа нийсхо лелаергйола экономически порядок оттаелга.

Париже Алжира викало духьала бехк бир американски делегацена «конфронтаце хьал» уж оттаде безам болаш хиларах. Ховш да Франце могаьча парижски вIашагIкхетаре яха США безам боацаш хинналга. Вашингтона вIашагIтехача «оборонительни пакта» — Дунеи халкъашта юкъерча энергетически агентства рамкашка шоай малхбузеевропейски партнераши Японици бокъонца чуоза карагIдалалца хIаьта а. ОПЕК мехкаш йизза бокъонаш йолаш дар мехкдаьтта доаккхарий хьакъеьа «низа позици» лаца, уж шоай лоIама караберзабе гIертача США-е леладеча гIулакхий инструмент хиларга хьежжа МЭА-й мах бе.

Хоам бу, кийчон совещане Англии, Франции, Японии делегацеш гIадоагIаш латтача мехкаша дIадехараш кхоачашде, бедала ерригa комплекс ювца раьза хиннилга. Цхьабакъда вIаши аьттув болаш йола решения вIаэцара ноакъарле яьи пюаш низагIа тIаэцийтача юкъарча политика рамкашкара индустриальни пачхьалкхенаш ара ца яийта гIийотача США делегаце гIожача позице.

Японии малхбузен европейски пачхьалкхенаши санна США хьашт долаш яц мехкдаьтта дола, маьхаш дуккха лохдара. Цхьабакъда Вашингтона безам бар шоай партнерашта тIахьожам лоаттабаран «кхоалагIча дунен» нийсхо бахьан болча къовсаме хьалха латташ йола ОПЕК политически йохаяран МЭА-х пайда эца. «ОПЕК-а дукъ де» безам ба США, аьлар британски кортамукъален телевидене гIолла ше интервью луш США пачхьалкхен секретара помощники хIанзарча арахьарча цар мехкдаьтта политика соавторех цаIн волча Томаш О. Эндерса. Уж дешаш парижски совещанеца цхьан хана аьнна хиннад. Цига из Эндерс дегIаухаш долча мехкашта тешам бала гийртав шийн мохк компромисс е кийча ба яхаш.

Хила езаш йолча дунен халкъашта юкъерча конференцеден повесткана мехкдаьтта рынка дешаща боарам оттабе безам хилар сенца дувзаденна дар аьлча, эггара хьалха из дувзаденна дар кхыча дегIаухаш долча мехкех ОПЕК членаш къоастабе США безам хиларца. Цхьабакъда из политика чакхъяланзар Париже. Деррига дегIаухаш долча ворхI мехко — мехкдаьтта доахарашеи из дIайидерашеи чIоагIа барт бола юкъара позици лаьцар, из позици кхы а чIоагIъелар дискусси еча хана.

Укх шера хьалхагIа ОПЕК мехкий кулгалхой совещани хиннача хана дунен халкъашта юкъера энергетически конференци гулъярах йола Франце президента предложени тIаийца хиннаяр, цига мехкдаьтта проблемаш хинна ца Iеш еррига бедала проблемаш ювца а ше раьза хилар белгалдир совещане. Мехкдаьтта мах тIатохарах шийна зе хуле а, дунен халкъашта юкъерча экономически гIулакхашка нийсхо хилийтара къаман Iалама ресурсашта бизза тIахьожам лоаттабара къовсам лоаттабеча ОПЕК-о масал тел аьнна хеташ да «КхоалагIа дуне». Цудухьа дегIаухаш латтача мехкаша ше хьаллацарга дог доахаш я ОПЕК-а позици, хIаьта цар из хьал а лоац. Париже деррига уж мехкаш кхотаенна фронт а хинна духьала эттар чура чIоагIа йоацача Малхбузен дегIадаьхкача мехкий цхьоагIонна.

ХIанз а дика гуш яц халкъашта юкъера конференци гулъяра йола преспективаш, цун чулоацам белгалбе магандзар Париже.

А. ДОЛГОВ,
АПН комментатор.

ЯПОНИ. Мицуи яхача кемаш деча компание город Таманерча стапелашкара хи тIа яьккхай «Тарик Ибн Зийад» яха Ирака заказагIа хьаьь супертанкер. 143842 кубометр мехкдаьтта дIа-хьа кхахьа могаргда кердача танкера. Кема дIоахал — 257 метр, шорал — 22,4 метр, эггара лакхагIа йола сухал — 17 узел гаргга.

СУРТА ТIА: «Тарик Ибн Зийад» форда юкъе.

Джапан Пресс — ТАСС.

ДИКА ВЫСТАВКА

3-ча мае «Глобус» тика чу хьайийллай Советски халкъ фашистски Германел котдаьнна 30 шу дизара хетаяь 10-гIа республикански филателистически выставка. Укхаза шоаш гулъяь тайп-тайпарча маркаш гойташ ва 28 саг. Выставка къегга хьагойт советски халкъо фашистски гIаьрахошта духьал лоаттабаьча лирача тIема тайп-тайпара оагIонаш.

Выставка хьалхарча стендаш тIа я В. И. Ленина вахаран цун революционни гIулакхаштен хетаяь маркаш. Уж гулъяьр ва № 41 йолча школера дешархо Тамбеев Геннадий.

ДIахо выставке гойташ я шоллагIча школа дешархочо Крючков Виктора гулъяь Даймехка Сийлахь - боккхача тIема турпалашта хетаяь маркаш, 12-ча школа дешархочо гулъяь дунеи халкъий живописа хетаяь маркаш.

Жюре дото медалаши дипломаши деннад Г. Тамбиевнеи. В. Крючковнеи. Иштта дипломаш даларца белгалбаьккхаб № 8 йолча школерча дешархочун Карелин Владимирен 1-ча школерча Бараков Михаилен болх а.

Выставка болх беш хургья укх шера 15-ча мае кхаччалца. Дувла выставкага хьажа!

Ф. МУСТАФИН,
филателистий Ерригсоюзни общества республикански отделене лекторски группа кулгалхо.

СТУДЕНТАШ— ЮРТАХОЙ БОЛЧА

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета исторически факультета студенташ хилар Долакха-Юрта тIема сийлен моттигашка хьожаш. Юртарча культура цIагIа граждански а Дай-мехка Сийлахь-боккхача а тIемай ветеранашца, моттигерча дешархошца вIаьшагIкхийтта хилар студенташ. Халача тIема ханах, Советий Iаьдал, социалистически Даьхе бахьан тIемашка байна шоай новкъостий дагалоацаш, дай а лаьдай а сийлен гIулакхашта тешаме хила кагирхой тIахьехаш къамаьлаш дир ветеранаша А. Д. Акиева, А. Д. Цечоева, А. Э. Даурбекова, Б. Оздоева, А. К. Манкиева, кхыбараша.

Дуккха кердадар довзийташ, гулбеннарий теркам тIаозаш, кIоарга чулоацам болаш яр исторически факультета кхоалагIча курса студента Вышегуров Махьмада патриотически кхетам балара хьакъехьа яь доклад.

Сайре чакхйоалаш цига гулбеннарашта концерт оттадир студенташеи дешархошеи. Юртарча дешархошта совгIата университета вахар довзийташ долча суртий альбом делар студенташа.

Хьалшашта а фусамдаьшта а бокха пайда луш дика чакхдаьлар из вIашагIкхетар.

М. БАЛХАЕВ,
Долакха - Юртарча юкъерча школа хьехархо.

ТХО—АВТОМОБИЛАШ ЕЗАРАШ

Вай мехка шерра-шера дуккхагIа арахец легковой автомобилаш, мотоциклаш, мотороллераш. ТIа-тIа дуккхагIа хул шоай доалахьа «Волгаш», «Жигулеш», мотоциклаш, кхыйола керда транспортни средстваш йолаш бараш. Шоай доалахьа транспорт йолаш бараш денгара ди массаза доал дуккхагIа хул вай республике а. Нохч - ГIалгIай чу бахача нахах ткъаь итт эзар совгIчар шоай доалахьа транспортни средстваш я. ХIаьта цунга хьежжа денна дуккхагIа хул республика наькъашка гIолла лела транспорт а. Цунах ховрга республика наькъашка лелара кхерамзлен проблема мел цIенхашта я.

Халахете а, бакъданза далац, автомобилаш дуккхагIа хиларца дувзаденна наькъашка тайп-тайпара транспортни хатараш а дуккхагIа хулаш хилар. Цу тIа а, статистико яхачох, царех 40 процентал кIезигагIа доацараш шоай доалахьа транспорт ярий бехкагIа хулаш да. Нохч-ГIалгIайчен МВД ГАИ болхлоша газетий оагIош тIа хIара кIиргIа къаьстта хоам бу вайга республика наькъашка фу хьал да хойташ. Цу отчеташ тIа каст-каста нийслу наькъашка тоъал дукха цIенхаштта хатараш хинна моттигаш.

Республика наькъашка аварешхулийтача керттерча бахьанашта юкъе да цхьаболча водителий кхоачам болаш дисциплина а граждански бехктокхам а ца хилар, наькъагIа лелара правилаш ца хар, машинаш дукха лелача хьалашка автомобиль тешшаме лелае ца хар. Наькъашка хатараш хилара бехке бараш дуккхагIа хул менна беха а болаш автомобилаш лехкарашта юкъе.

Обществана доккха моральни материальни зе ду наькъашка хулча хатараша. Нагахьа санна йохаяь техника юхаметтаоттаяргa дIадахийта деррига ахча, тоаеш хиларах болх ца беш латташ транспортни средстваша йоаеча хано доаду деррига ахча вIашагIтехача, кхыметтел вай республике а чотъяь вергвоацаш дукха да.

ХIаьта моральни зе фу даьюхаметтаоттадергда? Цхьаннена а цхьанна хIаманца а юха дийцлургбац наькъашка хатараш хинна байна нах. Аварешка лозабаьчен эйп баьхачен нахах дукха хилац шоай могашал юхаметтаоттае вIаштIехьдоаларош. Из да автомобила ко лаьцача моллагIча сага эггара хьалха ха дезар.

Вай республике хадданза къовсам лоаттабу наькъагIа лелара кхерамзле Iалашъяр духьа. Дуккха мероприятеш чакхйоах наькъашка хула хатараш ца хилийтаран кIезигдаран, дисциплина хургйолаши бехктокхам хетаргболаши водителашта кхетам балара цар профессиональни говзал лакхъяра.

Пайда луш йолча мероприятеех лархIа мегаргдолаш да чакхдоаха наькъа кхерамзлен месячникаш, технически средствашка хан-ханнахьа технически хьажар, ГАИ органаша чакхдоаха пропагандистскии агитационнии гIулакхаш. Цу тайпарча организационно - кхетама балхо Iалаьмате боккха пайда лу вай пачхьалкхенна.

Цхьабакъда шоай доалахьа транспорт йолаш барех лаьца аьлча, царца хIанз а кхоачам болаш дика бац из болх. ДуккхагIча даькъе цун бахьан да беррига автомотолюбителаш вIашагIтохаргболаш, царна юкъе организационно - кхетама мероприятеш чакхъяхара новкъостал дергдолаш йола организаци ца хилар.

Уж организационни кхоачамбоацараш дIадахар духьа 1973 шера вIашагIъеллаяр Еррироссийски автомотолюбителий шийн лоIамера общество. Вай республике а иштта вIашагIа а елла болх беш я Нохч - ГIалгIайчен «автомотолюбитель» яха шийн лоIамера общество. ХIанз цунна юкъейоагIа 4 городской 8 районни совет: Назрановски, Сунженски, Шалински, Ачхой - Мартановски, Гудермесски, Надтеречни. Кастта Нохч-ГIалгIайчен кхыча районашка а вIашагIйохкаргья советаш.

Общества лерхIарехи дехкарехи, дегIаяра гаргтагIарча перспективех, дIахо цо чакхдоахаргдолча гIулакхий планех дувцилга дийхар оаха Нохч - ГIалгIайчен автомотолюбителий шийн лоIамеча общества председатела заместителагара нов. В. М. Эсембаевгара.

— Тха шийн лоIамеча общества керттерча декхарех цаI сенах латт аьлча, из латт, автомотолюбителий бехкагIа наькъашка хулаш дола хатараш ца хилийтаран кIезигдаран цун шийн низаци средствашеи профилактическими организационно - массовни мероприятеш чакхъяхарах, — аьлар цо. — Цу керттерча декхарел совгIа, транспортни средствашта технически гIулакх делга, уж тоэлгеи лоаттаелгеи вIаштIехьдоахаш, кооперативни гаражаш хьалъеш, автомотоспорти туризмеи легIакхувлара дешашка хьожал а хургья тха общество.

Тха обществана эггара халагIа йола — организационни ха хIанз чакхйоалаш латт. Общества районнии городской советаш вIашагIъехкай. «Автомотолюбителий» общества структурана юкъе керттера дакъа лоархIалуш йола юххьанцара организацеш тIа-тIа дуккхагIа хул.

Дукха ха ялалехьа, Дзержинске улицагIара помещени тоаяь яьнначул тIехьагIа, хьаелларгья автомотолюбителий Республикански клуб. Вай республике наькъагIа лелара кхерамзленна пропаганда еши из Iалашъеши йола шийн тайпара штаб хургья из. Цига лекцеш ешаргья, выставкаш уьттаергья, конкурсаш ергья, кинофильмаш хьокхаргда — уж деррига хIамаш, ховш мадарра, наькъагIа лелара проблемай тематикага хьежжа дергда.

Юххьанца дIаболалуш бола автомотолюбителаш кийчоч курсашка Iомабелга вIаштIехьдоаккхаргда тха общество. Керда автошколаш хьаелларгья Республикански автоклубе, Грозненски районе, Гудермесе.

Республикерча беррригача автомотолюбителашта эггара чIоагIагIа дагадоаллар транспортни средствашта технически гIулакх дареи ремонт ярей дош да. Автомотолюбителий общества шийн ремонтча мастерскеш хургья. Уж хьаелларгья Грозненскии Надтеречнии районашка. Эггара хьалхарча аргIанна ремонт ергья ВАЗ-а спецавтоцентра мастерскешка. Общества члений аьттув дуккхагIа хургба автореэина эцара.

Укх тIеххьарча хана, къаьстта а Грозне, наьха шоай доалахьара транспорт сихха алсамъювлаш хиларца дувзаденна вIалла а тоъаш яц массаза а ханна а транспорт дIаоттаь лоаттаергйола моттигаш помещенеш. Автомотолюбителий общества керттера цун лостам лаца лерхI цу хьакъехьа общества членашта новкъостал дара. Хьалхара бар. — общества членашта кооперативни гаражаш хьалъелга (цу гIулакха лаьрхIа общества хьахьожаяьча лаьттан участкашка). ШоллагIа бар — города доазонел чухьа общества членашта шоай доалахьара транспорт хьаштдале массаза а ханна а лоаттае мах а телаш гуччахьара моггигаш кийчъелга.

Общества член хила йиш я республике вахаш вола моллагIа а ялхайтта шу даьннар, общества Устав къоабаллер, цун моллагIча цхьан юххьанцарча организаце балхаца дакъа лоацар. ХIаьта ялхайтта шу даланза бараш юххьанцарча организацешкарча кагирхой секцешка вIашагIтох.

Юххьанцара организаци йилла мегаргья моллагIча предприяте, учреждене, колхозе, районе, ЖЭК-е, кхычахьа. Цу гIулакха алхха эшар цхьа хIама мара дац — Общества 10 членал кIезигагIа боацаш юххьанцарча организаце нах вIашагIкхетилга.

Шоай доалахьа транспорт йолаш болча автомотолюбителашта обществе дIачуболхаш телен членскии взносаш 5 сом да мотоциклаши мотороллераши яраштa — 3 сом, хIаьта транспорт шоай доалахьа еце а, обществе хьачувва безам болчоа — 1 сом.

Автомотолюбителаш! Автомотолюбителий общества членалла хьачудувла, хьинаре дакъа лаца цун балха юкъе. Цунах пайда баргба республике беррригача наькъа - транспортни боахама санна, иштта хIара автомотолюбитела а.

Е. РАССКАЗОВ,
Нохч - ГIалгIай автомобилаш езарий шийн лоIамеча общества член.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, къулба - малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 21—26, Грозне 23—25 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, наг - нагахьа екха а екхаш, дуккхагIча даькъе йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 7—12, депошка 24—29 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револющe проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84. Заказ № 3276.